БАРЫ ДА УЬЛКЕЛЕНИ ПРОЛЕТАРЛАРЫ, БИРЛЕШИГИЗ!

ЛЕНИН ЁЛУ

ЗНАК ПОЧЕТА

КПСС-ни ОБКОМУНУ, ДАГЪЫСТАН АССР-ни ОЬР СОВЕТИНИ ВА МИНИСТРЛЕР СОВЕТИНИ ОРГАНЫ

ОРГАН ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ДАГЕСТАНСКОЙ АССР

ЛЕНИНСКИЙ ПУТЬ

1918-нчи йылны апрель айындан башлап чыгъарыла

СОНГУГЮН

3

МАРТ

1990

№ 27 (10513)

Багъасы 3 капек

Тангала — сайлавланы гюню. Барыгъыз да сайлавлагъа гелигиз!

СССР-ни ПРЕЗИДЕНТИНИ КЪУЛЛУГЪУН ТОКЪТАШДЫРМАКЪНЫ ВА СССР-ни КОНСТИТУЦИЯСЫНА (АСЛУ ЗАКОНУНА) ТИЙИШЛИ АЛЫШЫНЫВЛАР ВА КЪОШУМЛАР ЭТМЕКНИ ГЬАКЪЫНДА

СССР-ни ОЬР СОВЕТИНИ КЪАРАРЫ

СССР-ни Оьр Совети КЪАРАР ЭТЕ:

1. Совет Социалист Республикаланы Союзуну президентини къуллугъун токътащдырмакъны гьажатлылыгъын къабул гёрмек.
2. СССР-ни президентини къуллугъун токъташдырмакъны ва СССР-ни Конституциясына (Аслу Законуна) тийишли алышынывлар ва къошумлар этмекни гьакъындагъы Законну проектин кюрчю гьисапда къабул этмек.
3. СССР-ни Оьр Советини сессиясында айтылгъан таклифлени ва замечаниелени гьисапгъа алмакъ булан шо законну проектин СССР-ни Оьр Советини комитетлери ва палаталаны даимлик комиссиялары булан бирликде ахыргъа ерли ишлетмекни СССР-ни Оьр Советини Президиумуна тапшурмакъ.

Законну мекенлешдирилген проектин печатда язып чыгъармакъ.

4. СССР-ни президентини къуллугъун токъташдырмакъны ва СССР-ни Конституциясына (Аслу Законуна) тийишли алышынывлар ва къошумлар этмекни гьакъындагъы Законну проектин СССР-ни Халкъ депутатларыны гезиксиз уьчюнчю съездини къаравуна бермек.

СССР-ни ОЬР СОВЕТИНИ ПРЕДСЕДАТЕЛИ
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль. 27 февраль 1990 йыл.

СССР-ни ХАЛКЪ ДЕПУТАТЛАРЫНЫ ГЕЗИКСИЗ УЬЧЮНЧЮ СЪЕЗДИН ЧАКЪЫРМАКЪНЫ ГЬАКЪЫНДА

СССР-ни ОЬР СОВЕТИНИ КЪАРАРЫ

СССР-ни Оьр Совети КЪАРАР ЭТЕ:

СССР-ни Халкъ депутатларыны гезиксиз уьчюнчю съездин 1990-нчы йыл 12-нчи мартда Москва шагьарда чакъырмакъ.

СССР-ни ОЬР СОВЕТИНИ ПРЕДСЕДАТЕЛИ
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль. 27 февраль 1990 йыл.

КПСС-ни ЦК-сыны Партия къурулушуну ва кадрлар политикасыны масъалаларына къарайгъан комиссиясында

КПСС-ни ЦК-сыны Партия къурулушуну ва кадрлар политикасыны масъалаларына къарайгъан комиссиясы, КПСС-ни ЦК-сына гелген ва массовый информацияны къуралларында айтылгъан таклифлени жамлашдырып, «КПСС-ни XXVIII съездине делегатланы сайлаву къайдасы» проектин гьазир леген. Сонгъу замечаниелени ва таклифлени гьисапгъа алып, проектни КПСС-ни ЦК-сыны болажакъ Пленумуну къаравуна бермек гёз алгъа тутула.

ПРОЕКТ

КПСС-ни XXVIII СЪЕЗДИНЕ ДЕЛЕГАТЛАР САЙЛАВНУ КЪАЙДАСЫ

КПСС-ни XXVIII съездине делегатлар сайлавну къайдасы партияда генг кюйде арагъа салып ойлашывну тувдура. Коммунистлер шо масъалагъа уллу агъамият бере, съездни гьасиллери биринчи гезикде делегатланы составындан гьасил болажакъ деп тюз токъташдыра. Олар КПСС-ни съездине, союз республикаланы компартияларыны съездлерине, край, область партия конференциялагъа йимик, делегатланы сайлавлар альтернатив хасиятлы болмакъны, гьар коммунистге уьлкени оьр партия форумуну составын яратывда ортакъчылыкъ этмеге имканлыкъ берилме тарыкълыкъны гьакъында генг кюйде айтала.

Партия къурумланы, коммунистлени, жамиятны пикруларын гьисапгъа алып, КПСС-ни XXVIII съездине делегатлар сайлавну тёбендеги къайдасы таклиф этиле.

Съездге делегатларыны кандидатларын башлапгъы партия къурумлар гёрсете, ... юрютмеге бола.

Депутатланы сайлавну ёругъундан гьасил болуп, гёрсетилген кандидатуралар район, шагьар партконференциялярда къаралмагъа бола. Шолай гезикде райондагъы ва шагьардагъы КПСС-ни членлерини умуми санаву, альтернатив таклифлени бермеге болагъанлыкъны имканлыгъы гьисапгъа алына. Шо яда оьзге кандидатлагъа бакъгъан якъдагъы якълав нечик генг ва актив экени тергевге алына. Жыйынларда ва конференциялярда кандидатураланы гёрсетивге байлавлу къарарлар шоланы ортакъчыларыны къараву булан ачыкъ яда яшыртгъын тавуш берив булан къабул этиле. Гёрсетилген кандидатланы списоклары печать этиле.

КПСС-ни XXVIII съездине делегатланы сайлавланы къайдасын область, край партия къурумланы, союз республикаланы компартияларыны пленумлары, партия къурумлардагъы гьал булан, оланы ча... сайлав бюллетенни текстин тасдыкъ эте, бюллетенлени гьазирлевню ва башлапгъы партия къурумланы шолар булан таъмин этивню къура, округгъа гёре сайлавланы гьасиллерин токъташдыра.

КПСС-ни XXVIII съездини делегатын сайлавлагъа байлавлу яшыртгъын тавуш бермек учунгъу бюллетенге округну башлапгъы партия къурумларында гёрсетилген бары да кандидатуралар гийириле, округлар бир нече районланы (шагьарланы) къуршайгъан ерлерде буса район (шагьар) партконференциялар якълагъан кандидатуралар язылa.

Сайлав округну дазуларында съездни делегатын сайлавлагъа гёре яшыртгъын тавуш берив башлапгъы (башлапгъы партия къурумланы ихтияры булангъы цех) партия къурумларда оьтгериле. Шо муратда олар счётный комиссиялар сайлай. Тавуш берив район, шагьар партия конференциялагъа делегатлар сайлавлагъа ... партия конференция, союз республиканы компартиясыны съезди сайлай.

Кёп мандатлы сайлав округлагъа гёре сайлавлар. Шолай гезикде пленум район, шагьар партконференциялар якълагъан бары да кандидатуралагъа къарай ва областны, крайны, республиканы бары да партия къурумлары учун КПСС-ни XXVIII съездине делегатлагъа кандидатланы бир списогун тасдыкъ эте. Пленум КПСС-ни XXVIII съездине делегатлар сайлавланы оьтгеривге байлавлу область, край, республика комиссиясын къура.

Оланы гьарисини къысгъа биография маълуматлары гёрсетилип, кандидатланы списогу печать этиле. Шо списокну кюрчюсюнде комиссия яшыртгъын тавуш бермек учунгъу бюллетенни тасдыкъ эте, тарыкъ санавдагъы бюллетенлени гьазирлей ва шоланы партияны район, шагьар комитет... округ сайлав комиссиялар къуруда.

Партияны обкомуну, крайкомуну, союз республиканы компартиясыны ЦК-сыны пленумуну къарары булан КПСС-ни ЦК сыны янындан токъташдырылгъан вакилликни нормасына къыйышагъан яда коммунистлени санаву артыкъ башлапгъы партия къурумлагъа туврадан-тувра сайламагъа ихтияр берилмеге бола. Шолай гезикде партия къурум бир мандатлы яда кёп мандатлы сайлав округну къура. Сайлангъан делегатлар область, край партия къурумлардан, союз республикаланы компартияларындан КПСС-ни XXVIII съездини делегатларыны умуми санавуна къошула.

КПСС-ни иш гёреген Уставына къыйышывлу болуп, партияны съездине делегатлар область, край партия конференцияларда ва союз республикаланы компартияларыны съездлеринде ябыкъ (яшыртгъын) ... олар территория партия къурумланы делегатлары булан бирге сайлана эдилер. Бу гезик оланы туврадан-тувра военный округланы, флотланы, бирлешивлени, Савутлу Гючлени жураларыны, ичуправлениелени ва дазу сакълавчу асгерлени округларыны партия конференцияларында сайламакъ таклиф этиле. Совет Армияны, Дав-Денгиз Флотну дазудан тышдагъы партия къурумларындагъы коммунистлеге бакъгъан якъда буса, олар, алдагъы кюйде, XXVIII съездини делегатларын асгер бирлешивлени партия конференцияларына сайлажакъ. Коммунистлер - асгер къуллукъчулар территория конференцияланы, союз республикаланы компартияларыны съездлерини, амалгъа гелеген практика булан къыйышывлу болуп, ишинде ортакъчылыкъ этме бола, олар тийишли партия органлагъа сайламагъа ва сайланмагъа бола, тек территория партия къурумлардан КПСС-ни ...

Оьз мухбирибиз А-К. Залимханов

Къаягент районадан билдире

Тюшюмге кюрчю салына

Дагъыстанны ат къазангъан юзюмчюсю Мутай Дадашев, «Гьюсемегент» совхозда тюгюл, савлай районда да яхшы таныву деп ташдырмагъа ярай. Сынавлу специалист башчылыкъ этеген 2 номерли бригаданы членлери хозяйствода орта производство бёлюклени арасында генглешген загьмат гьаракатда бир нече керенлер алдынлыкъгъа ес болгъан.

Тек не хайыр, он экинчи бешйыллыкъны дёртюнчю йылында коллектив совхозну дирекциясы булан байлангъан дыгъар борчларын тамамламагъа бажармагъан. 135 гектар майданы елеген юзюм бавланы гьар гектарындан план булан гёз алгъа тутулгъанындан эсе [illegible] центнер тюшюм аз алынгъан ва пачалыкъгъа янгыз 593 тонна тюгюл юзюм сатып берилмеген. Алынгъан тюшюмню гьар центнерини оьзюне токътайгъан багъасы да токъташдырылгъан къадардан артыкъ.

Муна шону гьисапгъа алып, бригаданы коллективи 1990-нчы йылны тюшюмюню инамлы кюрчюсюн салывгъа: юзюмлюклерде агротехника чараларын технология карталарда белгиленген болжалларда сан яны булан оьтеривге белсенип гиришген. Артдагъы маълуматлагъа асасланса, 22 гектар ерде мол тюшюм береген къыйылгъан столовый сортлу борлалар орнатылгъан. Эски юзюмлюклени 30 гектарда гъысыны тюплери къазылгъан, 35 гектарда шпалерге ремонт этилген, 75 гектарда борлаланы [illegible] бугъалгъан. Бегерилген къуллукъланы арасында сугъарыв ишлер [illegible] агъамиятлыларындан гьисаплагъанлыгъы аян. Шону учун юзюмчюлер, хозяйствода бар [illegible] имканлыкъларындан [illegible] кюйде пайдаланып, 27 гектардан да [illegible] сугъаргъанлар. Сайтканум Чамсутдинова, Зугьра Жанаева, Абидат Къурбанова йимик гектарчыланы гьаракаты айрада макътавгъа лайыкълы. Олар оьзлеге беркитилген участкаларда сугъарыв ишлени оьр сан яны булан тамамлагъанлар.

Къаст этип гьазирлей

Районну ремонт-техника предприятиесини ишчилери, инженер-техник къуллукъчулары он экинчи бешйыл...

[illegible] район Советге депутатлыкъгъа кандидат этилип гёрсетилген Басыр Къурбанмагьаев башчылыкъ этеген ремонт устакъаланы коллективи план булан гёз алгъа тутулгъан 35 минг манатны ерине 38,8 минг манатны [illegible].

Ремонтчуланы [illegible] ...

салып ойлашывну тувдура. Коммунистлер шо масъалагъа уллу агъамият бере, съездин гьасиллери биринчи гезикде делегатланы составындан гьасил болажакъ деп тюз токъташдыра. Олар КПСС-ни съездине, союз республикаланы компартияларыны съездлерине, край, область партия конференциялары йимик, делегатланы сайлавлар альтернатив [illegible] болмакъны, уьлкени бир партия форумуну составын яратывда ортакъчылыкъ этмеге имканлыкъ берилме тарыкълыкъны гьакъында генг кюйде айтала.

Партия къурумланы, коммунистлени, жамиятны пикруларын гьисапгъа алып, КПСС-ни XXVIII съездине делегатлар сайлавну тёбендеги къайдасы таклиф этиле.

Съездге делегатларыны кандидатларын башлапгъы партия къурумлар гёрсете. Аз санаву булангъы къурумланы коммунистлери шо имканлыкъланы партияны район, шагьар комитетлери оьтгереген кустовой жыйынларда яшавгъа чыгъара. Шо ишде кандидатланы политика ва къылыкъ якъдан сан янын герти кюйде къыйматлав, альтернативныйлик, эришмеге имканлыкъ таъмин этилмеге герек. Шолар партияны абурлу членлери, ишчи классны, сабанчыланы ва интеллигенцияны, янгыртып къурувну ишинде оьзлени яхшы янындан гёрсетген, партияны политикасын онгарывда ва яшавгъа чыгъарывда актив кюйде ортакъчылыкъ этмеге болагъан лайыкълы вакиллери болмакълыкъ агьамиятлы.

Кандидатлар партия къурумларда ва массовый информацияны къуралларында партия политиканы ва практика ишни аслу масъалаларына гёре оьзлени позицияларын айтып англатмакъ учун имканлыкъ алмагъа гереклер. Партия къурумлар оьзлени кандидатурасын башгъа партия къурумларда да якъласын учун иш [illegible] шагьар партконференцияларда къаралмагъа бола. Шолай гезикде райондагъы ва шагьардагъы КПСС-ни членлерини умуми санаву, альтернатив таклифлени бермеге болагъанлыкъны имканлыгъы гьисапгъа алына. Шо яда оьзге кандидатлагъа бакъгъан якъдагъы якълав нечик генг ва актив кюйде тергевге алына. Жыйынларда ва конференцияларда кандидатураланы гёрсетивге байлавлу къарарлар шоланы ортакъчыларыны къараву булан ачыкъ яда яшыртгъын тавуш берив булан къабул этиле. Гёрсетилген кандидатланы списоклары печать этиле.

КПСС-ни XXVIII съездине делегатланы сайлавланы къайдасын область, край партия къурумланы, союз республикаланы компартияларыны пленумлары, партия къурумлардагъы гьал булан, оланы чалышывуну шартларын гьисапгъа алып, коммунистлени пикрусун гьисапгъа алып, белгилейлер. Шолай гезиклерде бир мандатлы ва кёп мандатлы партия сайлав округлагъа гёре делегатланы тувра сайлавлар имканлы.

Бир мандатлы сайлав округлагъа гёре сайлавлар. Шолай гезикде Пленум КПСС-ни XXVIII съездине делегатлар сайлавну оьтгеривге байлавлу комиссияны сайлай. Башлапгъы партия къурумланы, партияны район, шагьар комитетлерини таклифине гёре, КПСС-ни ЦК-сы токъташдыргъан вакилликни партия структурасын ва нормасын гьисапгъа алып, комиссия партия сайлав округланы къура. Округлар бир нече район (шагьар) партия къурумланы къуршамагъа бола. Округларда округ сайлав комиссиялар къурула.

Округ сайлав комиссия башлапгъы партия къурумларда сайлавланы оьтгеривге контроль болдура, съездни делегатларына кандидатлар булан коммунистлени таныш этмек учун шартлар ярата, округгъа гёре таъмин этивю къура, округгъа гёре сайлавланы гьасиллерин токъташдыра.

КПСС-ни XXVIII съездини делегатын сайлавлагъа байлавлу яшыртгъын тавуш бермек учунгъу бюллетенге округну башлапгъы партия къурумларында гёрсетилген бары да кандидатуралар гийириле, округлар бир нече районланы (шагьарланы) къуршагъан ерлерде буса район (шагьар) партконференцияларда якълангъан кандидатуралар язылар.

Сайлав округну дазуларында съездни делегатын сайлавлагъа гёре яшыртгъын тавуш берив башлапгъы (башлапгъы партия къурумланы ихтияры булангъы цех) партия къурумларда оьтгериле. Шо муратда олар счётный комиссиялар сайлай. Тавуш берив район, шагьар партия конференциялагъа делегатлар сайлавлагъа ошашлы, бу къурумда учётда токътагъан коммунистлени списокларына гёре оьтгериле.

Эгер округда КПСС-ни членлерини артысындан артыгъы ортакъчылыкъ этген буса, сайлавлар оьтгерилген деп гьисап этиле. Сайлавларда ортакъчылыкъ этгенлени санавундан тавушланы ярътысындан кёбюн кандидатланы бириси де алмагъан округларда биринчи гезикде тавушланы лап да кёп санавун алгъан эки кандидатурагъа гёре экинчилей тавуш берив оьтгериле.

Партия комитетни пленуму къургъан комиссия КПСС-ни XXVIII съездине делегатланы сайлавланы гьасиллери гьакъда область, край партия конференциягъа яда союз республиканы съездине билдире. Эгер округгъа гёре сайлавлар болмагъан деп гьисап этилген, шолай да тавуш беривге салынгъан бир кандидат да, шо санавда экинчилей тавуш берген сонг да тавушланы тарыкъ чакъы санавун алмагъан гезикде КПСС-ни съездине делегатланы эркин мандатгъа тувраданг-тувра область, край [illegible] лагъа гёре сайлавлар. Шолай гезикде пленум район, шагьар партконференциялар [illegible] гъан бары да кандидатуралагъа къарай ва областны, край, республикаланы бары да партия къурумлары учун КПСС-ни XXVIII съездине делегатланы кандидатланы бир списогун тасдыкъ эте. Пленум КПСС-ни XXVIII съездине делегатлар сайлавны оьтгеривге байлавлу область, край, республика комиссиясын къура.

Оланы гьарисини къысгъа биография маълуматлары гёрсетилип, кандидатланы списогу печать этиле. Шо списокну кюрчюсюнде комиссия яшыртгъын тавуш бермек учунгъу бюллетенни тасдыкъ эте, тарыкъ санавдагъы бюллетенлени гьазирлей ва, шоланы партияны район, шагьар комитетлерине йибере. Шолар да башлапгъы партия къурумларда тавуш беривню къура. Шо муратларда партияны район, шагьар комитетлери счётный комиссиялар къура. Счётный комиссиялар шолай да башлапгъы (цех) партия къурумларда сайлана.

Партия комитетни пленуму къургъан комиссия тавуш беривню натижалары гьакъында область, край партия конференциялагъа, союз республиканы компартиясыны съездине билдире. Эгер тавуш беривде область (край) партия къурумну, союз республиканы компартиясыны составларына ярътысындан кёбю тавуш беривде ортакъчылыкъ этген буса, сайлавлар оьтгерилген деп токъташдырыла. Сайлавлар болмагъан яда эркин мандатлар къалгъан гезиклерде делегатланы сайлавлар тувраданг-тувра область, край партия конференцияда, союз республиканы компартиясыны съездинде оьтгериле.

Кёп мандатлы сайлав округлар район (шагьар) партия къурумланы группаларына гёре къурулмагъа бола. Шолай гезикде шоланы гьарисинде [illegible] партиясыны ЦК-сыны пленуму къарары булан КПСС-ни ЦК-сыны пленуму токъташдыргъан вакилликни нормасына къыйышагъан яда коммунистлени санаву артыкъ башлапгъы партия къурумлагъа тувраданг-тувра сайламагъа ихтияр берилмеге бола. Шолай гезикде партия къурум бир мандатлы яда кёп мандатлы сайлав округну къура. Сайлангъан делегатлар область, край партия къурумлардан, союз республикаланы компартияларындан КПСС-ни XXVIII съездини делегатларыны умуми санавуна къошула.

КПСС-ни иш гёреген Уставына къыйышывлу болуп, партияны съездине делегатлар область, край партия конференцияларда ва союз республикаланы компартияларыны съездлеринде ябыкъ (яшыртгъын) тавуш берив булан сайланмагъа бола. Эгер шолай ёрукъ къабул этилсе, сайлав процесс лап да кёп къадарда демократлашдырылажакъ. Шолай гезикде сайлавлар альтернатив кюрчюде башлапгъы партия къурумларда гёрсетилген ва район (шагьар) партконференцияларда якълангъан кандидатланы санавундан оьтгериле.

Тавуш беривню гьасиллерин белгилейгенде, КПСС-ни гьали иш гёреген Уставы булан гёз алгъа тутулгъанындан башгъача болуп, башгъа кандидатуралагъа бакъгъан якъда лап да кёп тавушлар алгъан, тек тавуш беривде ортакъчылыкъ этген КПСС-ни членлерини тавушларыны ярътысындан артыгъын алгъан съездни, конференцияны делегатларын КПСС-ни XXVIII съездини сайлангъан делегатлары деп гьисап этмеге ярар эди.

Совет Армияны, Дав-Денгиз Флотну, ич ва дазу сакълавчу асгерлени партия къурумларындан КПСС-ни XXVIII съездине делегатлар сайлавну къайдасына алышынывлар этме гереклик тувулуна. Алда [illegible] енный округланы, флотланы, бирлешивлени, Савутлу Гючлени журалары, ич управлениелени ва дазу сакълавчу асгерлени округларыны партия конференцияларына артыкъ таклиф этиле. Совет Армияны, Дав-Денгиз Флотну дазудан тышдагъы партия къурумларындагъы коммунистлеге башгъалыкъда якъда буса, олар, [illegible] дагъы кюйде XXVIII съездини делегатларын асгер бирлешивлени партия конференцияларына сайлажакъ. Коммунистлер - асгер къуллукъчулар территория конференцияланы, союз республикаланы компартияларыны съездлерини, амалгъа гелеген практикъа булан къыйышывлу болуп, ишинде ортакъчылыкъ этме бола, олар тийишли партия органлагъа сайламагъа ва сайланмагъа бола, тек территория партия къурумлардан КПСС-ни XXVIII съездине делегатлар сайлавларда ортакъчылыкъ этмежек.

Дазудан тышда ишлейген совет идараланы партия къурумлары съездге делегат сайламакъны имканлыгъын Москва шагьарда оьтгерме болагъан партия конференциягъа бермек муратгъа къыйышывлу.

Комиссияны таклифине гёре КПСС-ни XXVIII съездине делегатланы сайлавну таклиф этилеген къайдасы оьзге партияны съездлеге ва конференциялагъа делегатлар сайлагъанда да пайдаландырылмагъа бола.

Шолай да, область, край партия конференциялар, союз республикаланы компартияларыны съездлери партия къурумланы пикрусун гьисапгъа алып, партияны центральный органларыны составына кандидатуралагъа гёре таклифлени, КПСС-ни XXVIII съездини атына йиберсеген кюйню токъташдырмагъа ярар эди.

КПСС-ни ЦК-сыны Партия къурулушуну ва кадрлар политикасыны масъалаларына къарайгъан комиссиясы.

[illegible] гьанындан [illegible] тюшюм аз [illegible] чалыкъгъа [illegible] 59% [illegible] тюгюл юзюм сатып берилмеген.

Алынгъан тюшюм [illegible] токъташдырылгъан багъасы [illegible] дан артыкъ.

Къаст этип гьазирлей

Районну ремонт-техника предприятиесини ишчилери, инженер-техник къуллукъчулары он экинчи бешйыллыкъны ахырынчы йылын загьматда бир къадар натижалы къолда этив булан башлагъан демеге ярай. Токъташдырылгъан тапшурувлар бары да аслу ишлерде артыкълыгъы булан тамамлангъан. Ачыкъ этип айтса, оьтген январь айда район Советге депутатлыкъгъа кандидат этилип гёрсетилген Басыр Къурбангъалиев башчылыкъ этеген ремонт устаханаланы коллективи [illegible] лап гёз алгъа тутулгъан 25 минг манатлы орнуна 29,8 минг манатлыкъ ишни оьтген.

Ремонтчуланы ичинде коллективни [illegible] Къурбан Рамазанов, [illegible] Эмин Абдуллаевни, токарь Муса Эскендеровну, темирчи Магьаммадсайыт Муртузалиевни [illegible] йыкълы.

Уьлгюлю шофёр

Халкъ депутатларыны Къаягент юрт Советини депутаты Магьаммат Агьматов ерли «Къаягент» совхозда шофёр болуп ишлейгенли 24 йыллагъа ювукъ тамамлана.

Яш чагъындан берли техниканы уьйренмеге гьасирет М. Агьматов кёп сююп тангълагъан шофёр касбусуна аминлигин исбатлагъан. Ол ишлетеген автомашини, пелен ери бузулгъан, ярашдырмагъа запас частлар ёкъ деп, пайдасыз токътагъан заманы гёрмеге къыйын. Неге тюгюл, о [illegible] гьазир болуп табула. Магьаммат ягъарлыкъ-майлы материаллагъа да тутумлу харжламакъны даим гьайында.

М. Агьматов совхоз производствода уьлгюлю кюйде загьмат тёгегендей, ата юртуну жамият яшавунда да актив ортакъчылыкъ эте. Шо саялы ону коллективи арасында яхшы абуру бар. 4-нчю мартда оьтгерилеген сайлавлардан алдында къаягентлилер Магьаммат Агьматовну район Советге халкъ депутатлыкъгъа кандидат этип гёрсетгенлиги де [illegible]

ЕРЛЕР БЕРИЛЕ

«Айрыча яшавлукъ къурулушлар учун топуракъ участкалар гёрсетивню масъаласын яшавгъа чыгъарывну чалтлашдырмакъ».

Бу сёзлер РСФСР-ге, ДАССР-ге, ерли Советлеге сайлавлагъа Дагъыстан область партия къурумну ингёрюв программасындан алынгъан.

Эсгерилген сёзлер яшавгъа чыгъарыламы? Чыгъарыла. Республиканы Госагропрому ва тийишли райисполкомларыны таклифлерине гёре [illegible] онгача яшавлукъ уьйлер къурулажакъ ерде Дагъыстанны Министрлер Советини таклифи булан топуракълар гёрсетилген.

Айрыча айтгъанда, шо муратда 43 гектар — Ленин районну «Тамаза» совхозунда, 17 гектар — Дербент районда «Теджух» совхозунда, 1 гектар — Гайдакъ районда «Звезда» совхозунда гёрсетилген.

Госагропромну ва райисполкомланы [illegible]

ДАГЪЫСТАН АССР-ни МИНИСТРЛЕР СОВЕТИНДЕ

ДАССР-ни Министрлер Советини Президиумуну гезикли жыйыны болгъан.

«1991 — 1995-нчи йыллада халкъ къоллайгъан сурсат тюгюл маллар чыгъарывну оьсдюрювню программасы гьакъындагъы» масъала арагъа салынып ойлашылгъан.

Республиканы Госпланыны председателини заместители Х. М-Т. Унцукульская доклад этген.

Докладчы ва программаны арагъа салып ойлашывда ортакъчылыкъ этгенлер эсгергени йимик, халкъ къоллайгъан малланы чыгъарыв шолагъа бакъгъан якъда сатывда талап этивлерге белгили кюйде артда къала. Шолар республикада янгыз 424 миллион манатлыкъ къадарында чыгъарыла, шо да мал айландырывну дёрт пай этгенде бир пайын тута. Гьали алапаны бир манатына бизде янгыз 70 кепекни маллары чыгъарыла.

Министрлер Советини Президиуму 1995-нчи йылгъа ерлиги вакътини ичинде халкъ къоллайгъан маллар чыгъарывну оьсдюрюв программасын бегетген. Шо документге къыйышывлу болуп, 1995-нчи йылгъа сурсат тюгюл маллар чыгъарывну эки керен артдырмакъ, алапаны бир манатына 1 манат 34 кепекни малларын чыгъармакъ планлашдырыла.

Дагъыстанны промышленный предприятиелери опуракъ жувагъан гиччи машинлер, эт туврайгъан электрик машинлер, онгача компьютерлер, кофе тартагъан ясандырывлар, исси этив котёллар ва уьягълюде къоллангъан оьзге тюрлю техника чыгъаражакъ. Планлар кагъызда къалмасын учун янгы 26 производство ачылажакъ.

Производство гючлени, ресурслар аз гетеген технологияланы пайдаландырывну яхшылашдырывну, ерли хаммалны тюз кюйде пайдаландырывну, кооперативлени ва ижараны оьсдюрювню гьисабына сурсат тюгюл маллар чыгъарывну артдырывны таъмин этмек ДАССР-ни Госпланына, район ва шагьар исполкомлагъа, министрликлеге ва ведомстволагъа, предприятиелеге ва къурумлагъа тапшурулгъан.

Байлавлукъну Магьачкъаладагъы автобазасы бизин республикада алдынлы предприятиелерден бириси санала. Автобаза тезден берли хозрасчётгъа гёчген. Шо саялы мунда загьмат тёгегенлени иш шартларын яхшылашдырмакъ учун артдагъы вакътилерде хыйлы акъча да, харж этиле. Бугюнлерде автобазада производство биналар къурулуп тура.

Суратда: къурувчу Н. Жалилов.
Т. Магьамматов чыгъаргъан сурат.

ХАЛКЪ ЛАЙЫКЪЛЫЛАНЫ САЙЛАЖАКЪ

БИЗ ИНАНГЪАН КАНДИДАТ

Шайых Ибрагьимович Исмайылов Къаягент районну Алхожагент юртунда тувгъан. Юрт школаны битдирип, ол 1958-нчи йыл Орджоникидзе шагьардагъы педагогика институтгъа тюше. 1963-нчю йыл шо институтну химия-биология факультетин битген сонг Къаягентдеги орта школада учитель болуп ишлей. Асгерде къуллукъ этип къайтгъанда да Алхожагентге школаны завучу этилип йибериле. 1970-нчи йылдан бугюнге ерли биология илмуланы кандидаты Шайых Ибрагьимовични яшаву ва иши Дагъыстан началыкъ педагогика институт булан байлавлу.

80-нчи йылланы башында ол Замбияны, Афганистанны оьр охув ожакъларында да дарс берген.

Исмайылов 60-дан да артыкъ илму ишлени автору. 1987-нчи йылны ноябрь айында ону педагогика институтну коллективи оьзлеге ректор этип сайлагъан. Гетген йылны декабрь айында буса шо коллектив Шайых Ибрагьимовични 19 номерли Леваневский сайлав округдан ДАССР-ни халкъ депутатына кандидат этип гёрсетген.

Оьзюню сайлавланы алдындагъы программасында Ш.

Исмайылов гьакимликни, партия къурумланы къолундан алып, халкъ депутатланы Советлерине бермекни, партия аппаратланы эки—уьч керен къысгъартмакъны, шагьарлардагъы район ва шагьар исполкомланы бирлешдирмекни, шо лайыкъда эконом этилген харжланы халкъны яшавун яхшылашдырывгъа бакъдырмакъны яны.

Шайых Исмайылович давну ва загьматны сакъатларына ва ветеранларына айрыча кёмек этмек, къатынгишилеге яш тапгъан сонг уьч йылны узагъында 70—90 манатдан кем болмайгъан кюйде алапа булан отпуска бермек, кёп яшлары булангъы къатынланы загьмат ишлерде гюнде дёрт сагъатдан артыкъ ишлетмейли толу алапасын бермек, школаларда охуйгъан яшлагъа бары да тарыкъ охув алатланы тегин, олагъа гюнде бир керен гьавайын аш береген кюйде чара гёрмек аслу деп гьисап эте.

Ону платформасында дагъы да булай пикрулар бар:

— республиканы юртларындагъы ва шагьарларындагъы клубланы, китапханаланы тарбиялав ишин яхшылашдырмакъ. Милли халкъ байрамланы янгыртмакъ ва беклешдирмек;

— бары да миллетлени арасында тенглик ва дослукъ учун чалышмакъ;

— республикабызда 1500-ден де артыкъ школа, 5 вуз, 10-дан да артыкъ техникум ва кёп училищелер бар. Оланы биналары ва материальный базасы эпсиз осал, ярлы. Шо кемчиликлер республиканы кадрларын гьазирлевге бек четим эте. Шоланы тез заманны ичинде тайдырма тарыкъ;

— ишсиз юрюйгенлер йыл сайын арта. Бары да адамлар ишге къуршалагъан кюй этмек, иш сюймеслени буса жавапгъа тартмакъ, уручулукъ, савдюгерчилик ва шолай оьзге жинаятчылыкълагъа къаршы гючлю ябушув юрютмек;

— табиатны, гьаваны аман сакълав ва оьзге экология масъалаланы оравлу чечмек.

С. АКЪБИЕВ.

ОХУВГЪА, ТАРБИЯЛАВГЪА ЗАМАНЫН АЯМАЙ

Патимат Абдуллаевна Тонаева 1946-нчы йыл къуллукъчуну агьлюсюнде тувгъан, ол КПСС-ни члени, оьр билими бар. 1954-нчю йыл Магьачкъала шагьары 13 номерли школасына тюшюп, ону уьстюнлю кюйде битдирген сонг, Дагъыстан педагогика институтуну химия-биология факультетине тюшген. Студентлени жамият яшавунда актив кюйде ортакъчылыкъ этгени саялы ВЛКСМ-ни ЦК-сыны Гьюрметлев грамотасы булан савгъатлангъан. Институтну битдирген сонг ол шагьарны 22 номерли школасында химия дарсланы юрютме башлай. Патимат Абдуллаевнаны 1982-нчи йылда 17 номерли школагъа завуч этгенлер, узакъ да къалмай гьаракатчы ва айланасындагъылар булан гелишип

бажарагъан педагогну шо школаны директору этип белгилейлер.

П. Тонаева школада яшланы охутув-тарбиялав ишлерине береген заманын аямай, шогъар яшланы ата-аналарын къуршавгъа тергев эте. Ол оьзлер шефлик этеген Уллу Ватан давну ортакъчыларына кёмек болдурувда, къатынланы район советинде буса аналаны ва яшланы якълавну ишинде актив кюйде ортакъчылыкъ эте.

Бугюнгю яшавну аслу талапларындан бириси гьисапда адамлагъа тергевню гючлендирмек, ону гьар гюнлюк талапларын ва къуллукъларын кютмек, адамгъа жаны авруйгъанлыкъ бизин яшавубузну герти закону болсун учун ябушмакъ, халкъгъа билим беривге байлавлу законланы яшавгъа чыгъармакъ, давну ва загьматны ветеранларына айрыча тергев бакъдырмакъ — халкъ депутатлыгъына кандидат Патимат Абдуллаевна Тонаеваны сайлавланы алдындагъы платформасыны лап да аслу бёлюклери гьисаплана.

Ону кандидатурасы 1209 номерли автоколонналаны ва 17 номерли орта школаны загьмат коллективлерини жыйынлары гёрсетилген.

Округ сайлав комиссия Патимат Абдуллаевна Тонаеваны Дагъыстан АССР-ни халкъ депутатына кандидат этип язгъан.

ТЫНЧ БОЛМАЖАГЪЫН БИЛЕМЕН

Дагъыстандан РСФСР-ге халкъ депутатлыкъгъа гёрсетилген 61 кандидатны арасында белгили алимлер, юристлер, министрлер, партия къуллукъчулар, хозяйство ёлбашчылар бар. 4-нчю мартда олар булан «догъатартажакъ» ишчилер буса алтав тюгюл ёкъ. Оланы бириси 1209 номерли автоколонналаны шофёру Али Гьажимаргъучев. Алини иш ёлдашлары ва Темиркъазыкъ Кавказны Бусурманларыны дин управлениесини къуллукъчулары 210 номерли Каспийск территория округдан бир гёнгюлден кандидат этип гёрсетген. Огъар шо округдан етти кандидат булан ярышгъа чыкъма тюшежек. Али Гьажимаргъучев шо гьакъда айтгъан пикруларын охувчуланы тергевюне беребиз

— Магъа гьали 45 йыл бола. Айтагъаным, гьар-бир ишиме, гьар этген абатыма дёгенлей тийишли къыйымат да берип, гьасил чыгъарып болагъан вакътим. Мени кандидат этип гёрсетгенде, мен инг баш лап гючюм чатармы экен деп ойлашдым. Гьар кандидат да шо соравну оьз-оьзюне берегендир, тек барысы да шогъар тюз жавап тапгъандыр деп эсиме гелген.

Мен халкъ депутатланы Магьачкъала шагьар Советине дёрт керен депутат болуп сайлангъанман. Тек шагьар Советде ишлемек бир, Россия парламентде болмакъ — о башгъа. Уллу-уллу, савлай халкъланы къысматына тиеген началыкъ масъалаланы чечме тюшежек. Мен шону англайман, англайгъандан къайры, гьар масъалагъа оьзюмню мекенли токъташгъан, демлешген къаравум да бар.

Бизге, ишчилеге, алимлер, юристлер, республикада танывлу адамлар булан тогъатартмакъдан къайры, гьалны четимлешдиреген бирдагъы бир зат бар. СССР-ге халкъ депутатлар этилинип сайлангъан ишчилени, айрокъда бизин республикадан сайлангъанланы гьали халкъ арада абуру баргъан сайын тёбенлеше бара. Шогъар биз къайсыбыз да мюкюр болма герекбиз. Оланы биз не съездлерде, не Оьр Советни сессияларында чыгъып сёйлевюн эшитмейбиз. Дагъыстангъа къайтгъан сонг да ерли телевидениеден сама сёйлемей. Олар айтагъан кюйде, оьзлеге сёз бермей деген багъана да башгъалагъа айып салып къутулма сюегенлик деп гьисаплайман. Биз гёрюп турабыз чы, съездлерде, сессияларда сёйлеме сюегенлер, мурадын, оюн билдирме къаст этегенлер беш-алты керен де чыгъып сёйлей.

Муна шо саялы ишчилерден сайлангъан депутатлагъа инамлыкъ кемий, олар простой адамланы ихтиярларын якълап болмай деген терс пикру тувулуна. Дагъыстандан РСФСР-ге депутатлыкъгъа гёрсетилген 61 адамдан алтысы ишчи экени де шо затдан геле. Тек шо мен айтагъанлар республиканы ишчи халкъыны инг де бажарывлу, танывлу, пагьмулу вакиллери тюгюл. Шону да унутмагъа тюшмей.

Магъа депутат болмакъ учун сайлавчуланы инамлыгъын къазанма герек. Къыйын масъала, тек ишчилер, динге инанагъанлар, простой адамлар тавуш берир деп умут этемен. Неге тюгюл, магъа депутат мандат ишге гётерилмек учун, оьзюме онгайлыкълар, енгилликлер болдурмакъ учун тарыкъ тюгюл. Оланы аврувлары — мени аврувларым, оланы талчыкъдырагъан масъалалар, ойлар мени де талчыкъдыра. Шо саялы, эгер мен сайлансам, бир гьакимге де харлы болмай, бары да гючюмню салып ишлежекмен.

Яхшылыкъгъа алгъасай

ОЧЕРК

Мен ону гьакъында язмагъа сюйген эдим. Менден алдынлыкъ этдилер. Ону яхшы якъларын суратлап яздылар. Шо бир нече йыллар алда эди. Арадан заман гетип, магъа Буйнакскиге гёчме тюшдю. Бу къатын булан кёп къабатлы уьйде хоншу болуп яшарман деп турмай эдим. Къысматны иши дагъы. Энни биз бир подъездде яшайбыз. Гьали-гьалилерде бир газетни охуп тургъанда, Зайнап Янгиеваны Буйнакск шагьар Советге депутатлыкъгъа кандидат этип гёрсетилгенин билдим. Шогъар гьакъ юрекден сююндюм.

Бир йыл 8-нчи мартгъа байлавлу сценарий язып турагъан гюнлерде КПСС-ни Буйнакск шагьар комитетини секретары Райсат Загьралова яхшылыкъгъа алгъасайгъан бу къатынны гьакъында магъа кёп-кёп иссы сёзлер айтгъан эди. Ол оьзгелеге гьар къайсы якъдан да уьлгю болар йимик къатын экенин мен оьзюм учун шо заманда да бир ёрукъ токъташдыргъан эдим.

Буйнакск шагьарны гьакъында документли фильм язма токъташгъанда, мен Зайнап Бадрутдиновнаны шо …

Шо гьалиден 15 йыл алда, Ватаныбыз КПСС-ни XXV съездин къаршылайгъан гюнлерде болгъан. Арадан он беш йыл гетген.

— Йыллар, йыллар... Нече де тез гетип къала. Тек шоланы бир маънасыз кюйде оьтмегенине сююнемен. Гьали шо йылланы гьакъында нечик де сёйлейлер. «Застой» деп сан да этмей къоялар. Балики, биревлер учун шолай болмагъа да ярай. Биз буса бир ерде токътап турувну, кёплер сёгюп сёйлеген шо «застойну» гьис этмедик. Ким де сукъланар йимик загьмат гёрсетмекни, оьзюбюзге тапшурулгъан борчну гьарбир якъдан бютюн кюйде кютмекни гьайында болдукъ, — деп Зайнап Бадрутдиновна.

Тюз айта. Зайнап ва огъар ошагъан коммунистлер шо йыллар да элине, халкъына пайдалы кюйде чалышгъанлар. Бу къатынны яхшылыкъгъа алгъасайгъан юреги оьз шагьарына, оьз шагьарыны халкъына кёп пайда гелтирген. Ол Буйнакск шагьар Советге йыгирма йылны узагъында депутат болуп тургъан. Ол йыллардан да къолай вакътини ичинде учителлени билимлерин ка…

негьакъ тюгюл. Ол гьар къачан да адамланы къыйынына табулмакъны оьзюню адамлыкъ борчу гьисап эте. Айрокъда къатынгишилени гьайындан болмакълыкъ — гьайран сыйлы иш. Олагъа шолай янашыв З. Янгиеваны бек уллу инчи культурасы да барлыгъын исбатлай.

Гьали кёбюсю тармакъларда болгъан чакъы адамланы санавун аз этип, оланы кемитип, предприятиелерден асувлу кюйде пайдаланывгъа, харжланы экономия этивге кёп тергев бериле. Тек шо политиканы уста кюйде юрютме тарыкъны, инг башлап адамны гележеги гьакъда ойлашма герекни З. Янгиева бек яхшы биле. Хыйлы йылланы узагъында производствода ишлеп тургъан адамгъа энни оьзюне башгъа ерде иш тап деп къоймакъ, онча тюз болуп битмес. Огъар шону алгъын, ишлярланы къысматын гёз алгъа тутма тарыкъ. Дагъы ёгъесе, биз адамны сюебиз деп нечакъ къычырсакъ да, гьеч бирев шогъар инанмас.

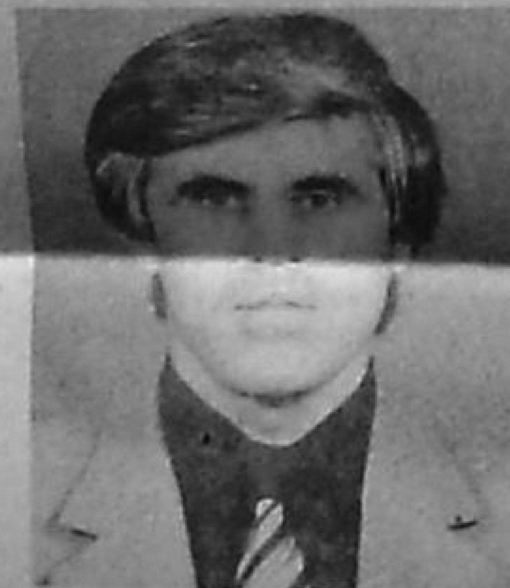
Зайнап Бадрутдиновна …

АХТАРЫВ ГЬАЛИ ДЕ ДАВАМ ЭТИЛЕ

Магьачкъаладагъы таксопаркны врачы Магьаммат Дагазиев булан гетген йылны 16-нчы декабринде болгъан иш биревден-биревге айтыла туруп, халкъны арасында тюрлю-тюрлю, гьатта гертиден арек хабарлар тувдура. Тёбенде бизин мухбирибиз ону булангъы ёлугъувдан сонг язгъан макъаланы беребиз.

Магьамматны иш гюню эртен сагьат 5-те ярымда башлана. Шо гюн эртен ол, 7-нчи къабатда [illegible] лифтни биринчи къабатгъа гелип эшиклери ачылгъанда, бирев ону бетине [illegible] себип къача. [illegible] бара.

— Алдындагъы гюн де, — деп эсгере Магьаммат, — эртен ишге чыкъгъанда уьйню алдында спорт форма гийген эки жагьил адамны гёргенде: «Шулар тегин [illegible]

Кировский РОВД-ни следователи Къаплан Къадиев гьалиге бир зат да ачыкъ этмеген. Ахтарыв узатыла.

М. Дагазиев кимге пуршав эте болгъан деген соравгъа …

сопаркны загьмат коллективи шагьар Советге халкъ депутатлыкъгъа кандидат гёрсетмек учун жыйын оьтгере. Шонда таклиф этилген дёртевню арасында къаршы бир тавуш булан Магьамматны кандидатурасы оьте.

Кёплер болгъан иш Магьамматны Къумукъ халкъ гьаракатындагъы чалышыву булан байлавлу деп гьисап этелер. Неге тюгюл, ол гьаракатны актив ортакъчысы.

— Ахтарывну гьалиги барышына къарагъанда, гюнагьлылар табылар деп эсиме гелмей. Дагъы болмагъанда, бары да айыпны бир гюнагьсызгъа япап къоймакъ да …

лукъ шартларын ва орамланы санитар гьалын яхшылашдырыв, шагьарда жамият транспортну ишин яхшылашдырыв, адамланы ихтиярларын якълав, органланы жинаятчылыкъгъа къаршы ябушувун активлешдирив, савлукъ сакълав идараланы къуллукъчуларыны гьайын этив масъалалар аслу ерни тута. Ол оьзю шагьар Советге депутат этилип сайланса, шонда къурулма имканлы милли масъалалагъа къарайгъан комиссияда ишлеме хыял эте.

Бизин булангъы лакърында Магьаммат больницада оьзюне гьакъ юрекден къуллукъ этген врачлар Роза Алие…

гелей тийишли къыммат да берип, гьасил чыгъарып болагъан вакътим. Мени кандидат этип гёрсетгенде, мен инг баш лап гючюм чатармы экен деп

ме гелмей.

Мен халкъ депутатланы Магьачкъала шагьар Советине дёрт керен депутат болуп сай

къаравум да бар.

Бизге, ишчилеге, алимлер, юристлер, республикада танывлу адамлар булан тогъатарт-

Муна шо саялы ишчилерден сайлангъан депутатлагъа инамлыкъ кемий, олар простой адамланы ихтиярларын якълап

ра. Шо саялы, эгер мен сайлансам, бир гьакимге де харлы болмай, бары да гючюмню салып ишлежекмен.

АХТАРЫВ ГЬАЛИ ДЕ ДАВАМ ЭТИЛЕ

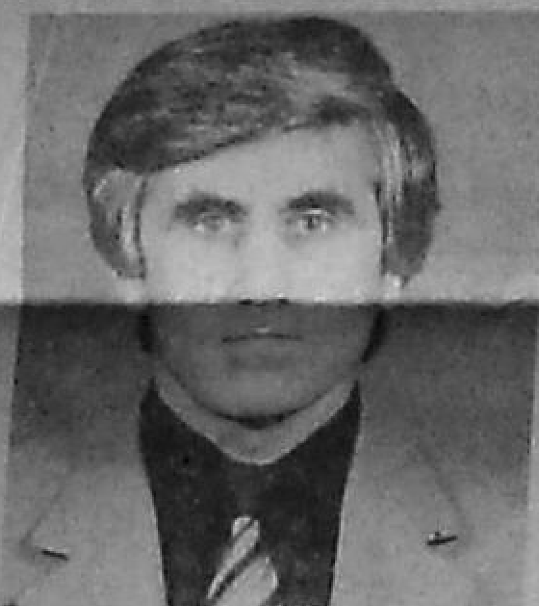
Магьачкъаладагъы таксопаркны врачы Магьаммат Дагазиев булан гетген йылны 16-нчы декабринде болгъан иш биревден-биревге айтыла туруп, халкъны арасында тюрлю-тюрлю, гьатта гертиден арек хабарлар тувдура. Тёбенде бизин мухбирибиз ону булангъы ёлугъувдан сонг язгъан макъаланы беребиз.

Магьамматны иш гюню эртен сагьат 5-ге ярымда башлана. Шо гюн эртен ол, 7-нчи къабатда минген лифтни биринчи къабатгъа гелип эшиклери ачылмакъда, бирев ону бетине кислота себип къача. Подъездни ярыгъы да алданокъ сёндюрюлген экенге, ол бир зат да эс этме болмай. Магьаммат, башлап адагъаны тайып, «Тутугъуз, тутугъуз», «Кёмек этигиз!» — деп къычыра туруп, чабып подъездден чыгъа. Гьаран ачылагъан сол гёзю булан оьзюню артындан гелген таксини таба ва ону гьайдавчусуна: «Подъездден чыкъгъан адамны гёрмедингми?» — деп сорай. Ол да: «Гёрмедим», — деп жаваплана. Шо машин Магьамматны больницагъа алып да бара.

— Алдындагъы гюн де, — деп эсгере Магьаммат, — эртен ишге чыкъгъанда уьйню алдында спорт форма гийген эки жагьил адамны гёргенде: «Шулар тегин айланмайлар», — деп эсиме гелген эди.

Подъездни алдында токътагъан таксини гьайдавчусу подъездден чыгъып къачгъан адамны гёрмегени, озокъда, тамаша тие. Айрокъда, шо таксини ичинде гьайдавчудан къайры дагъы да адам болгъанны гёрген шагьат да барны эсгерсек. Шо шагьат эки-уьч керен следователни янына чакъырылып да, таксист булан бетге-бет ёлукъгъанда да гёрсетивлер берген.

Тек шо ишге къарайгъан

Кировский РОВД-ни следователи Къаплан Къадиев гьалиге бир зат да ачыкъ этмеген. Ахтарыв узатыла.

М. Дагазиев кимге пуршав эте болгъан деген соравгъа жавап гьисапда адамланы арасында тюрлю-тюрлю пикрулар бар. Магьаммат оьзю де биревге шеклене, тек ахтарыв битгинче ону атын айтма сюймей.

Январь айда оьтгерилген магьачкъалалыланы митингинде Магьамматны ювукъ адамлары оьзлени ёлдашыны бети байлангъан суратын ва «М. Дагазиев — сайлавланы алдындагъы кампанияны къурбаны» деген трайспарант алып чыкъгъан эди. Бу пикру да кюрчюсюз тюгюл. 14-нчю декабрде Магьачкъаладагъы таксопаркны загьмат коллективи шагьар Советге халкъ депутатлыкъгъа кандидат гёрсетмек учун жыйын оьтгере. Шонда таклиф этилген дёртевню арасында къаршы бир тавуш булан Магьамматны кандидатурасы оьте.

Кёплер болгъан иш Магьамматны Къумукъ халкъ гьаракатындагъы чалышыву булан байлавлу деп гьисап этелер. Неге тюгюл, ол гьаракатны актив ортакъчысы,

— Ахтарывну гьалиги барышына къарагъанда, гюнагьлылар табылар деп эсиме гелмей. Дагъы болмагъанда, бары да айыпны бир гюнагьсызгъа япап къоймакъ да бар. Шолай гезиклер аз болмагъан. Яман тиеген бирдагъы бир зат — жинаятчыланы намартлыгъы. Кислотаны савут гьисапда къоллап мен бир де эшитмегенмен, — дей Магьаммат.

Ол сайлавланы алдындагъы кампаниягъа англашылагъан себеплеге гёре оьзюню кандидат ёлдашлары йимик толу кюйде гиришип болмады. О ишни ону инанылгъан адамлары кютдю.

Магьамматны сайлавланы алдындагъы платформасында оьзюню сайлавчуларыны яшавлукъ шартларын ва орамланы санитар гьалын яхшылашдырыв, шагьарда жамият транспортну ишин ёрукълашдырыв, адамланы ихтиярларын якълав, органланы жинаятчылыкъгъа къаршы ябушувун активлешдирив, савлукъ сакълав идараланы къуллукъчуларыны гьайын этив масъалалар аслу ерни тута. Ол оьзю шагьар Советге депутат этилип сайланса, шонда къурулма имканлы милли масъалалагъа къарайгъан комиссияда ишлеме хыял эте.

Бизин булангъы лакъырында Магьаммат больницада оьзюне гьакъ юрекден къуллукъ этген врачлар Роза Алиеваны ва Солтанат Бучаеваны атларын исси сёзлер булан эсгерди. Буссагьат ол гёз аврувлагъа къарайгъан республика больницадан чыгъып, уьюнде дарманлар этип тура. Оьзю айтагъан кюйде, савлугъу яман тюгюл.

Биз де Магьаммат 4-нчю мартдагъы сайлавларда шагьар Советге халкъ депутат этилип сайланар ва узакъ къалмай оьзюню савлукъ сакълав тармакъдагъы ишине къайтар деп умут этебиз.

Р. ГЬАРУНОВ,
хас мухбирибиз.

деп турмай эдим. Къысматны иши дагъы. Энни биз бир подъездде яшайбыз. Гьали-гьалилерде бир газетни охуп турагъанда, Зайнап Янгиеваны Буйнакск шагьар Советге депутатлыкъгъа кандидат этип гёрсетилгенин билдим. Шогъар гьакъ юрекден сююндюм.

Бир йыл 8-нчи мартгъа байлавлу сценарий язып турагъан гюнлерде КПСС-ни Буйнакск шагьар комитетини секретары Райсат Загьралова яхшылыкъгъа алгъасайгъан бу къатынны гьакъында магъа кёп-кёп исси сёзлер айтгъан эди. Ол оьзгелеге гьар къайсы якъдан да уьлгю болар йимик къатын экенин мен оьзюм учун шо заманда да бир ёрукъ токъташдыргъан эдим.

Буйнакск шагьарны гьакъында документли фильм язмагъа токъташгъанда, мен Зайнап Бадрутдиновнаны шо фильмни игитлеринден бириси этмекни арив гёрдюм, ону оьзюмню ягъыма чакъырдым. Мен бираз мунда да гечикген экенмен. Менден алда ону гьакъында Центральный телевидениени къуллукъчуларыны бир группасы «Коммунист нечик болма герек» деген кинохабарны гёрсетген болгъан. Шо кинода белгили белорус языв чуну, айтылгъан болат иритивчюню, Украинаны колхозларындан бирисини ёлбашчысы ва Буйнакск шагьарны къатынгишилери булан иш гёреген Зайнап Янгиеваны гьакъында айтылгъан. Гертилей де, З. Янгиева КПСС-ни Буйнакск шагьар комитетинде къатынгишилер булан иш гёрювде бай сынав топлагъан. Ол шо ишни оьр даражада юрютмек учун бары гючюн салгъан.

Москвадан гелген журналистлер, Центральный телевидениени къуллукъчулары огъар: «Сизин оьтген оьмюрюгюзню ичинде лап да эсде къалгъан аслу гюнюгюз къайсы гюндюр?» — деп сорагъан болгъан.

— Адамны оьмюрюнде бары да гюнлер аслу гюнлер болмагъа тарыкъ. Биревге бир яхшылыкъ да этмей оьтген гюнню мен белгисиз тас болгъан гюнге гьисап этемен, — деп жавап къайтаргъан ол. Сонг З. Янгиева Центральный телевидениеден гелгенлеге оьзю шагьарны къатынгишилери булан не ёрукъда иш гёрегени гьакъда тындырыкълы кюйде хабарлагъан. Буйнакскидеги «Къызыл Юлдуз» фабрикде ишлейген къатынгишилени коллективи булан тыгъыс байлавлугъу барны да ол оьзюню гьакъында язма-гёрсетме гелгенлеге ачыкъ кюйде айтгъан. Телевизордан ону чалышывун гёрсетеген кюйге Буйнакскиде яшайгъанлар да къарагъан.

мегенине сююнемен. Гьали шо йылланы гьакъында нечик де сёйлейлер. «Застой» деп сан да этмей къоялар. Балики, биревлер учун шолай болмагъа да ярай. Биз буса бир ерде токътап турувну, кёплер сёгюп сёйлейген шо «застойну» гьис этмедик. Ким де сукъланар йимик загьмат тёкмекни, оьзюбюзге тапшурулгъан борчну гьар бир якъдан бютюн кюйде кютмекни гьайында болдукъ, — дей Зайнап Бадрутдиновна.

Тюз айта. Зайнап ва огъар ошагъан коммунистлер шо йылларда да элине, халкъына пайдалы кюйде чалышгъанлар. Бу къатынны яхшылыкъгъа алгъасайгъан юреги оьз шагьарына, оьз шагьарыны халкъына кёп пайда гелтирген. Ол Буйнакск шагьар Советге йигирма йылны узагъында депутат болуп тургъан. Он йылдан да къолай вакътини ичинде учителлени билимлерин камиллешдиреген институтда штатда тюгюл методист болуп ишлеген. Шондан къайры да, З. Янгиева КПСС-ни Буйнакск шагьар комитетинде кёп йылланы боюнда парткомиссиясыны председателини заместители ва бир нече йыллар председатели болуп да иш гёрген.

Зайнап Бадрутдиновнаны гьар сагьаты, гьар гюню адамлагъа яхшылыкъ этив булан байлавлу. Биревлеге ишге тюшме кёмек герек, биревлени яшларын яшлар бавуна салмакъ учун ону кёмеги тиймесе болмай, айрылгъан эр-къатынны къошма алгъасамаса да ярамай. Муна шолай нечесе тюрлю масъалаланы кёп йылланы боюнда З. Янгиева уьстюнлю кюйде чече гелген.

Партия къурумларда къатынгишилер булан иш гёреген бёлюк эрниден сонг болмажакъ деп билдирилгенде, Буйнакск шагьарны къатынгишилери уллу разисизлигин тувдургъан. Олар бары да бир тавушдан дегенлей: «Бизге шо бёлюк тарыкъ тюгюл, Зайнап тарыкъ!» — деп гесип-ташдырып айтгъанлар. Шолай демек, яхшылыкъгъа алгъасайгъан бу къатынны адамлар кёп сюегенин исбатлайгъанлыкъ бола.

Адамланы юреклери рагьмулу юреги барлагъа багъып тартагъаны белгили. Шо саялы болма ярай, айрокъда къатынгишилер Зайнап булан гьакълаша, огъар къыйын-тынчын айта, ону булан бирче оьзлени юрегинде бар къайгъысындертин бёле. Олар Зайнап Янгиева оьзлеге нечик буса да бир кёмек этмей къоймажагъын билелер. Биз яшайгъан кёп къабатлы яшавлукъ уьйде де адамлар Зайнапны яхшы таный ва ону атын уллу гьюрмет булан эсгерелер.

Озокъда, адамлар огъар шолай уллу гьюрмет этегенлик

культурасы да барлыкъны ис-батлай.

Гьали кёбюсю тармакъларда болгъан чакъы адамланы санавун аз этип, оланы кемитип, предприятиелерден асувлу кюйде пайдаланывгъа, харжланы экономия этивге кёп терген бериле. Тек шо политиканы уста кюйде юритме тарыкъны, инг башлап адамны гележеги гьакъда ойлашма герекни З. Янгиева бек яхшы биле. Хыйлы йылланы узагъында производствода ишлеп тургъан адамгъа энни оьзюнге башгъа ерде иш тап деп къоймакъ онча тюз болуп битмес. Огъар шону алданокъ гьазирлеме, ону ожагъыны, яшларыны къысматын гёз алгъа тутма тарыкъ. Дагъы ёгъесе, биз адамны сюебиз деп нечакъы къычыра турсакъ да, гьеч бирев шогъар инанмас.

Зайнап Бадрутдиновна муна шу гьакъда да кёп ойлаша. Ол айрокъда къатынгишилени къысматы гьакъда, оланы савлугъу гьакъда, жамиятда тутгъан ери гьакъда мекенли кюйде ойлаша ва къатынгишилени загьматын енгиллешдиривге байлавлу Буйнакск шагьарда не йимик чаралар гёрюлегенин ва гележекде шо ишни нечик чечмеге тарыгъын бек яхшы биле. Мисал учун, бизин Ватаныбызда 3,4 миллион къатынгиши зараллы шартларда загьмате тёге, 275 минг къатынгиши къыйынлы загьматгъа бегилген, 4,2 миллион къатынгиши гьали де къол загьматдан къутулмагъан. Муна булай мисаллар, къатынгишилени загьматын енгиллешдирмек учун тийишли даражада чаралар гёрюлмейгенлик Зайнап Бадрутдиновнаны нечакъы бола буса да талчыкъдыра, ону юрегине не гече, не гюн яллыкъ бермей.

Зайнап Янгиева нечесе агьлюлени татывлу этмек учун къаст къылгъан, нечесе айрылгъан эр-къатынны янгыдан къошгъан, нечесе авлетлени разилигин алгъан. Озокъда, шолай ишлемек учун адам оьзюне тапшурулгъан сыйлы борчгъа бары-барлыгъы булан берилмесе бажарылмай. Буйнакск шагьар Советге депутатлыкъгъа кандидат этилип гёрсетилген Зайнап Бадрутдиновна — оьзюне инанып тапшурулгъан борчгъа муна шолай толу жаваплылыкъ булан янашагъан, гьар къачан да яхшылыкъгъа алгъасайгъан къатын.

П. МАЛАЕВ,
ДАССР-ни культурасыны ат къазангъан къуллукъчусу, кинодраматург.

Бош хабар иш торайтмай

Магьамматкамил Гьажиевич Таштемиров инженер болмагъа школаны тюпдеги классларында охуйгъан йылларындан тутуп токъташгъан болгъан. Буйнакскидеги беш номерли школаны битдирген сонг ол Магьачкъалагъа геле ва Дагъыстан началыкъ политехнический институтну гидротехника ва мелиорация факультетине охума тюше. 1977-нчи йыл эсгерилген институтну битдирип ол инженер-гидротехник деген касбугъа ес бола. Амма башлапгъы вакътилерде, ол институтда алгъан касбусуна гёре иш тапмагъа болмай, слесарь-электрик болуп ишлемеге тюше. Шо вакъти, адамшавлу эр саныны гирмеген улан загьматны къыйынлыкъларын енгмеге уьйренген. Уьягьлюсюнде тогъуз яшны бириси гьисапда да огъар уллу уьягьлюсюне кёмек этмек учун институтда охуйгъан йылларындан тутуп да гьар тюрлю ишлени кютмеге тюшген.

— Тюзюн айтса, загьматны сюегенлик магъа анамны сютю булан дегенлей синген, — дей Магьамматкамил Гьажиевич. — Адамгъа сёз, ойозокъда тарыкъ, тек кёп сёз, туташ хабар иш торайтмай. Ишлеме герек. Адам гьар гюн, гьар сагьат иш булан машгъул болмагъа герек.

Узакъ къалмай Магьамматкамилни Дагъыстан АССР-ни Сув хозяйство министерлигине ишге къабул этелер. Шондан таба Совет Армияны сыдраларына да чакъырыла.

Ватандашлыкъ борчун кютюп къайтгъан сонг Таштемиров Магьачкъалагъа къайта ва шагьарны тюрлю-тюрлю къурулуш идараларында загьмат тёге. Не ерде ишлесе де, не къуллукъну кютсе де, ол огъар намусу булан янаша, алдына салгъан борчну кютмек учун бары да гьюнерин, билимин къоллап гьаракат эте. Ону шо хасиятын эслеп, ДАССР-ни Агъачлыкъ хозяйство министерлигини уллу къурулушлагъа къарайгъан бёлюгюню ёлбашчысы этип белгилейлер. Арадан дагъы да аз заман гетип, «Кавказкурортстройну» Магьачкъаладагъы СМУ-суну прорабы болуп ишлемеге чакъырыла. Сонггъа таба ол шо СМУ-ну баш инженери этилип белгилене.

1988-нчи йыл Магьамматкамил Таштемиров «Корводстрой» трестни 12 номерли ПМК-сыны ёлбашчысы этиле.

— Айрокъда сени жаваплы къуллукъгъа белгилемек, юрекни ял этип къоймай, — дей Таштемиров, — шо азлыкъ эте. Айтагъаным, сен оьзюнге инангъан булан, сагъа халкъ инанамы? Шо лап аслу ери.

Узакъ къалмай Таштемировгъа оьзюн шо яндан терген къарамагъа имканлыкъ тувулуна. Трестде ёлбашчыны танглайгъан сайлавлар оьтгериле. Танграмакъ учун дагъы да экев бар.

— Ёкъ, «не болур экен, нечик болур экен?» деген соравлар мени гьеч талчыкъдырмай эди, — дей Магьамматкамил Таштемиров шо гюнлени эсге ала туруп, — терсине, сайлавлардан оьтсем, магъа этилежек шо инанывгъа къайтарыш этмеге боларманмы экен деп тартына эдим.

Оьзюне 35 йыллар тюгюл болмайгъан жагьил адамгъа «Корводстрой» трест йимик юзлер булан ишчилер загьмат тёгеген уллу идараны башын тутмакъ, озокъда тынч тюгюлдюр. Трест йылда 20 миллион манатдан да артыкъ акъчагъа сугъарыв имаратлар къура. Шо намусну кютмеге огъар, ёлбашчы болуп, «мен билемен» деп тюгюл, «сиз билесиз» деп, яхшы затгъа даим оьзгелерден уьйренмеге къаст этеген хасияты бек кёмек этген. Шо гьакъда айта туруп, ол оьзюню насигьатчылары Вячеслав Михайловични ва Алимагьаммат Нюрмагьамматовну атларын уллу гьюрмет булан эсгере. Гертилей де, олар ва олагъа ошагъан оьзгелер узакъ оьмюрюню ичинде топлагъан бай сынавун оьзлени ёлбашчысы Магьамматкамилге атасы уланына йимик къызгъанмай уьйрете.

Трестде гьали социальный масъалаланы чечивге агьамият артма башлагъан. Таштемировну гьаракаты булан онда ишлейгенлеге гьар байрамда бир тонна эт бериле. Магьачкъаланы Киров районунда ерлешген «Ругъуджа» совхозну ерлеринде топуракъ алынгъан. Гьали шонда тувар ферма къурмакъ гёз алгъа тутулгъан. Шо заман ишчилер эт, сют продукталар булан тутумлу кюйде таъмин этилмеге имканлыкъ тувулунажакъ. Бу йыл 60 квартирли яшавлукъ уьй, Солакъ оьзенни къабургъасында ял алмакъ учун профилакторий къурулма башлажакъ.

Магьамматкамил Таштемиров «Корводстрой» трестде ишлейгенли бир йыл тюгюл болмай буса да, ону ёлбашчылыгъы булан хыйлы яхшы ишлер этилген. Шо саялы коллектив ону бир гёнгюлден Магьачкъала шагьар Советге депутатлыкъгъа кандидат этип гёрсетген.

В. РИЧНЯК.

КПСС-ни ЦК-сыны Платформасын арагъа салып ойлашабыз

ОЬЗЮБЮЗДЕН ГЪАСИЛ БОЛАЖАКЪ

Партияны абуру, ону гележеги гьакъда кёп лакъыр юрюле. Озокъда, Коммунист партияны артдагъы вакътиде абуру тёбен тюшгенлик бизин, простой коммунистлени, ойлашдырмай болмай. КПСС-ни сыдраларында кёп йыллар экенлигим булан ончакъы макътанма болмасам да, партияны атына чалынагъан критиканы оьзюме де тийдиремен.

Бизин «Шамхалянгыюрт» къуш фабрикни партия къурумунда (Къызылюрт район) 30-гъа ювукъ адам бар. Тюзю, бары да КПСС-ни членлери бир йимик ишде де, жамият къуллукъланы кютювде де активлик гёресете деп айтма бажарылмай. Буса да, коммунистлени авадан найы тапшурулгъан борчларын намусу булан кютегенликни разилик булан эсгерме бажарыла. Шону эсбапгъа алгъан мисалланы да гелтирме болажакъ. Къуш фабрикни коллективи токъташдырылгъан планланы, къабул этилген социалист борчланы намусу булан кюте геле. Муна йылны башындан берли оьтген эки айны ичинде де къушчулар къайратлы кюйде загъ- [illegible]

шо къадардагъы жанлагъа къуллукъ этив машинлешдирмеген болгъан буса, борчну тюзевлю кютме бажарылмажагъы англашыла деп эсиме геле.

Фермалардагъы къуллукъланы авур яны енгиллешегени сююндюре. Тек бизин яшавубузда гьал аста алышынагъанлыкъ булан къушчулар рази тюгюл. Яшавну бары да масъалаларын чечивде загьматчылар коммунистлерден кёп затны къаравуллай. Амма бугюнге ерли бизин къолубуздан ончакъы иш чыкъмайгъанлыкъ рази этмей.

Къарагъанда, партия къурум ерлерде уллу гюч болуп токътама герек. Гьакъыкъатда буса ишлер бютюнлей башгъа. Жыйынларда нечакъы бола буса да арив къарарлар къабул этиле. Тек оланы яшавгъа чыгъарылмай къалагъаны адамланы партия къурумгъа инамсызлыгъын тувдура. Мисал учун, юртда телефон, радио ишлемейгенлиги, тюзевлю автобуслар юрюмейгени ва оьзге тюрлю кемчиликлени гьакъында хыйлы керенлер эсгерилди. Тек нетесен, бири де гьали

Демек, бизин партия къурум гьар айда орта гьисапда взнослар жыйып, 100 манат тапшура. Шо акъча къайда бара, не учун пайдаландырыла? Шо соравлагъа муна гьали де тюзевлю жавап берип болагъан адам ёкъ? Партияны гезиксиз съездинде шо соравлагъа жаваплар алынар деп ойлайман.

Энни демократия болдурула, аянлыкъ тамурлаша деп айтабыз. Артдагъы вакътиде партаппаратгъа алапалар артдырылды. Шо иш кимге соралды? Соравгъа тюзевлю жавап алып болмайсан. Мени эсиме гелеген кюйде, уьлкебизни экономикасы къыставуллу, бузукъ гьалда болгъан сонг, аппаратны къуллукъчуларына акъчалар къошмайлы, шо маяланы башгъа муратлагъа къоллагъан буса, нечакъы да яхшы болажакъ эди. Яда партаппаратны къуллукъчулары оьгелеоден эсе кёп загьмат тёкгенми яда янгыртып къурувда айрыча уьстюнлюклеге етишгенми? Сайки, райкомну инструкторуну айлыкъ алапасы 220 манат болгъан, шолай алапаны бажарывлу къуллукъчуну тапма къыйын эди деп айталар.

Гьалимат Элмурзаева Избербаш шагьарны ДагЭЭТО-сунда загьмат тёгегенли 15 йылдан да къолай бола. Ол шо вакътини ичинде абур да, адамланы инамлыгъын да къазангъан. Сынавлу ишчи къатын этген ишни сан яны гьар заман бир йимик яхшы бола. Неге тюгюл, ол ишине гьакъ юрекден янаша. Айлыкъ планларын Гьалимат 130 процентге ерли толтуруп юрюй.

СУРАТДА: Гьалимат ЭЛМУРЗАЕВА.

А. МУСАЕВ чыгъаргъан сурат.

Имканлыкъ бережек

Алдагъы гюнлерде ДАССР-ни Министрлер Советинде жыйын оьтгерилген. Шо жыйында 1991—1995-нчи йылларда республиканы газ булан таъмин этивню чалтлашдырывгъа багъышлангъан масъалалар арагъа салынып ойлашылгъан.

Жыйында эсгерилген кюйде буссагьатгъы вакътиде республикада 127 минг квартир газ булан таъмин этилген. Шоланы 13 минги юрт ерлерде, 93 промышленный предприятие, 39 коммунал-яшавлукъ объект, 165 иссы этеген котель-

Ижара—адиллилени иши

Буйрукъну бели къатты

Гьалиги четим девюрню оьзюне хас аламатлары кёп. Оланы бирлери адамланы ругьландыра, бирлери ойлашдыра, бирлери буса гьалеклендире. Тек бири сама да экономика гьалыбызны къолайлашдырывгъа адамшавлу къошум этмей. Неге тюгюл, белгиленген ёрукълашдырыв чараланы авадан яны тийишли ёлунда оьтгерилмей. Шо саялы олар загьматчыланы арасында якълав тапмай, башлангъынча бите, янгы кюйнде эсгилене.

Айтагъаныбыз кюрчюсюз тюгюл экенни ташдырмакъ учун, эки-уьч йыл алдын арабызгъа анг салып тургъан аламатланы бириси — «чалтлашдырывну» эсге алайыкъ. Биз яшавну, оьсювню чангын чыгъарып къоябыз деп тебинген шо «зор» чара энни къайда? Мекенли урунуп да бигинче, ону неге унутдукъ? «Сужда къылыв», «волюнтарчы», «токъталгъан» девюрлени таъсири сама тиймедими?

Тиймеди. Биз оьзюбюз юлдурдукъ: гёнгюбюз булан гёзлеген хыялларыбызгъа етишмеге гючюбюз чатмады. Чатгъан буса да ярай эди, тангланган шо яхшы хыялланы ахтигине барыбыз да бир кюйде дурус талпынмадыкъ. Биревлер экономика гьалыбызны камиллешдирмек муратда къаны-жаны булан белсенип айланса да, биревлер бары да имканлыкъланы оьзлени баш пайдасына къолламагъа къарады. Гёнгюллю башлангъан «чалтлашдырывну», «уллулашдырывну» гьайдавчусуз арбасы да орта ёлда туварылды.

Оланы арты булан агьлю, коллектив подрядланы да паса-кюсеси чыгъа тура. Неге? Олар нече де асувсузму? Тюгюл. Гелишип загьмат тёгегенлеге нечакъы да пайдалы.

Бу ерде «загьмат тёгегенлеге» деген сёз тагъымгъа тергев бакъдырайыкъ. Гьалал загьмат тёгегенлеге шо янгылыкъланы бары да пайда бере, амма оьзлер къыйналмай, оьзгелени къыйнынъ къоллап уьйренгенлеге буса бермей. Неге десегиз, агьлю, коллектив подряд тюзевлю юрюлеген ерлерде юлкъувчулукъну, юлдурувчулукъну буту-къолу байлана, буйрукъчулукъну бойну сына.

Буйрукъну буса бели къатты. Бары да гьаким тайпалар биригип, ону сыртын сыйпай, тумарлап тербей. Шо саялы да буйрукъчулукъ оьз эркинине оьмюр сюре, савлай жамиятны иштагьлыгъы булан гючге гийирилген янгы

эшитип барсанг да, тийишли талаплагъа жавап берирдей адилли ишни тапмагъа болмайсан.

Мисал учун, Магьачкъаланы Киров районунда «Марковский» совхозну гьайванчылыкъ тармагъында къурулгъан ижара бригада 4 айдан тозулуп къалгъан. Себебин ахтаргъанлагъа хозяйствону, шагьарны ГАПО-суну специалистлери: «Къылыгъы къыйышмагъанлардан бирикген, толу гьазирлиги болмагъан коллектив берген сёзюн кютмеге бажармады», — дей.

Ленин районда «Манасгент» совхозну юзюмчюлюгюнде къурулгъан ижара коллективлени де кёбюсю бойнуна алгъан дыгъар борчларын ахырына етишдирмеген. «Неге?» — дегенлеге специалистлер, гьакимлер бу гезик де: «Адамлар тийишли даражада гьазирленмеген, янгы къайдада загьмат тёгювге уьйренмеген», — деп жавап къайтара.

Булагъа ошагъан мисалланы республиканы оьзге районларыны хозяйстволарындан да гелтирмеге бола. Тек иш мисалланы кёбюндеазында тюгюл, загьматчыланы юреклеринде гёнгюлсюзлюкню тувдургъан себеплени кюрчюсюнде. Шо кюрчюню тюп ташы болуп токътагъан затлар да — буйрукъну, буварывну, загьматын къыйматлавну зияны. Алданокъ эсгерип къояйыкъ, буйрукъ, буварыв бар ерде бир заманда да ижара болмас. Неге десегиз, ижара эркинликни, оьзю оьзюне башчылыкъ этивню сюе, бармакъ силлев, къол гётерив арагъа гиргендокъ, тигив-тигивюнден сёгюлмеге башлай.

Тындырыкълы тергеп къарасакъ, эсгерилген мисалларда да коллективлени айбурун алда тозулмагъына буйрукъчулукъну, загьматгъа гьакъ тёлевню зарали себеп болгъанны гёрежекбиз. Специалистлер буса шоланы онча таъсири тиеген себеплер гьисапламай, къыстамасанг, эсгермей де къоя. Неге тюгюл, бары да буйрукълар да, буварывлар да, тёгюлген загьматгъа тёбен къыймат берив де оланы оьзлени авузлары, къоллары булан яшавгъа чы-

чи биревге бир зат да борчлу тюгюл.

Совхозну дирекциясы ижарачылар булан дыгъар байлайгъанда бары да шартланы оьзю ушатагъан гесимде токъташдыра. Гьар гектардан къайтарылагъан тюшюмню де, гьар центнерге берилеген къыйматны да, гьар ишге харжланагъан ягъарлыкъ-майлав материаллагъа, урлукълагъа, кюйлевючлеге, химия дарманлагъа тёленеген гьакъны да, ижарагъа аталгъан тёлевню де дирекция оьзю сюйген кюйде белгилей. Коллектив заралгъа тарыса да, шо белгиленген гесимлер онча кемитилмей. Эгер ижарачылар пландан артыкъ гелим алса, совхоз шоссагьат шону яртысын яда авадан кёп янын сермей. Бу уллу адилсизлик тюгюлмю дагъы?

Мисал дей бусагъыз, шо хозяйствону оьзюнде де бар. Гетген йыл мунда сынавлу авлакъчы Абдулнасир Салаватов ёлдашы Ханмурза Деветеев булан бирге ижара къайдада 50 гектарда урлукъ учун люцерна оьсдюрген. Олар, белгиленген план тапшурувун эки керенге ювукъ артыкъ этип толтуруп, хозяйствогъа 240 минг манатдан да къолай гелим гелтирген. Авлакъчылагъа буса шондан 38 минг манат тёленген.

Къалгъаны? Совхозну кассасында. Айтыгъыз, яйны яллавларында терлеп-бишип айлангъанланы къазанчына шолай «чомарт» янашмакъ тюзмю? Тарыкълы мюгьлетинде техника алатлар, кюйлевючлер урлукъ булан кёмек этген буса, совхоз шо кёмеги учун дыгъарлы гьагъын алгъан. Шондан сонггъу 202 минг манатгъа да не этгенмен деп ес бола? Уллу хожайынлыкъ тюгюлмю?

Гертиси, авлакъчылар оьзлеге къысып-сытып берген гьакъгъа толу кюйде рази, гьатта бу йыл ижарагъа алгъан ерлерини майданын бир къадар генглешдирме де сёйлешген. Буса да биз гёз алдыбызда юрюлеген ишлер нечик къыйматланагъанны тартынмай айтмагъа борчлубуз.

Шо районда «Коммунизм» деген совхозну Байтази Арсланханов башчылыкъ этеген ижарачыларыны бригадасы-

лер де рази, авлакъчылар да рази. Разилешип, дыгъаргъа къоллар да салгъан.

Бизин разисизлигибизге ижарачыланы башчысы Байтази Арсланханов: «Тюз тюгюл. Ахтигин англамайсыз», — деп пушургъанма да пушургъанды. Озокъда, ол, эки де якъ разилешген сонг, бары да зат законлу деп ойлаша. Балики, кагъыз яны законлу дюр де дюрдюр. Тек адилликни дурус оьлчевюн салып къарасакъ чы, тамурлашгъан терсликни юзю ачылып къала. Биринчилей, авлакъчылар оьсдюрген ашлыкъны гьар центнериндей совхозгъа 10 манат 80 кепек хайыр къалмагъа герекни негер кюрчюленип, ким токъташдыргъан? Олагъа пландан артыкъ алынгъан тюшюмню 30 процентден артыгъы берилмеге неге ярамай?

Булай дегенде къыйынсыз гелимлерден чугъул пайдаланып бажарагъан гьаким тайпалар: «Ишге башчылыкъ этегенлени нечик сакъламагъа герек дагъы?» — деп, оьпкелеп къутулмагъа къарай. Сайки, хозяйствону, РАПО-ну, Пачалыкъ агропромну къуллукъчуларына аслам алапалар болмаса бажарылмай. Шолай алапалар булан таъмин этмек учун олар авлакъларда оьсдюрюлген ашлыкълагъа, емишлеге, овощлагъа, кёп йыллыкъ отлагъа, фермаларда савулагъан сютлеге, болдурулагъан этлеге не кёмегин тийдирген? Кабинетлеринде де олтуруп: «Эшек ишлер, ат ашар» дегенлей, биревлер гелтирген ирысны гюйшемеге юзю уялмаймы?

Суалыбызны дагъы да бираз туврадан салайыкъ: эгер биз ижарачылыкъны гьайын эте бусакъ, огъар оьрдеги, тёбендеги гьакимлер неге баш къоша? Къыйынсыз алагъан алапасына къайтарыч этеми?

Бир-биревлер ташдырагъан кюйде, ижара тюнегюн-бугюн арагъа чыгъарылгъан янгылыкъ тюгюл, шо къайданы бизин якълылар хыйлы алдан берли пайдаландыргъан. 1892-нчи йыл янгыз Къызлар бёлюкде 227203 десятин ер ижарагъа берилген. Гьар десятинине де 21,2 кепек гьакъ алынгъан. 1915-нчи йылда шо санав 289096 десятинге етишген. Гьар десятинни ижара гьагъы да 1 манат 44 кепекге ерли артгъан.

Кюйге къарагъанда, топуракъланы шо къайдада къолламагъа муштарлыланы санаву да артгъан. Инг де агьамиятлысы — ижара гьагъын тёлеп битгенде оланы башын нижитеген ги-

...чалынагъан критиканы оьзюме де тийдиремен.

Бизин «Шамхалянгыюрт» къуш фабрикни партия къурумунда (Къызылюрт район) 30-гъа ювукъ адам бар. Тюзю, бары да КПСС-ни членлери бир йимик ишде де, жамият къуллукъланы кютювде де активлик гёрсете деп айтма бажарылмай. Буса да, коммунистлени авадан пайы тапшурулгъан борчларын намусу булан кютегенлигин разилик булан эсгерме бажарыла. Шону исбатлайгъан мисалланы да гелтирме боламан. Къуш фабрикни коллективи токъташдырылгъан планланы, къабул этилген социалист борчланы намусу булан кюте геле. Муна йылны башындан берли оьтген эки айны ичинде де къушчулар къайратлы кюйде загьмат тёкген. Фабрикде алдынлыланы арасында партияны членлери У. Къасумбекова, Р. Гьажиева барлыгъы коллективни рази эте.

Январь, февраль айланы ичинде кварталлыкъ план толтурулгъан. Оьтген йылны шу вакътиси булан тенглешдиргенде 2,5 миллион йымыртгъа кёп сатылып тура. Шо загьмат уьстюнлюкге етишивде, озокъда, партияны членлери башгъалагъа уьлгю болуп токътагъаны нечакъы бола буса да яхшы.

Мен ёлбашчылыкъ этеген бригадада 102 минг жан сакълана. Шоланы бары да къуллугъун 18 адам кюте. Демек, ...лыкъ булан къушчулар рази тюгюл. Яшавну бары да масъалаларын чечивде загьматчылар коммунистлерден кёп затланы къаравуллай. Амма бугюнге ерли бизин къолубуздан ончакъы иш чыкъмайгъанлыкъ рази этмей.

Къарагъанда, партия къурум ерлерде уллу гюч болуп токътама герек. Гьакъыкъатда буса ишлер бютюнлей башгъа. Жыйынларда нечакъы бола буса да арив къарарлар къабул этиле. Тек оланы яшавгъа чыгъарылмай къалагъаны адамланы партия къурумгъа инамсызлыгъын тувдура. Мисал учун, юртда телефон, радио ишлемейгенлиги, тюзевлю автобуслар юрюмейгени ва оьзге тюрлю кемчиликлени гьакъында хыйлы керенлер эсгерилди. Тек нетесен, бири де гьали болгъанча чечилмеген, къачан толу кюйде чечилежеги де белгисиз. Шолай болгъанда, загьматчыланы бизин партия къурумну ишлерине не инамлыгъы болсун?

Гётерилеген масъаланы чечивге район къурумланы ёлбашчыларын да къуршадыкъ. Олар да, сёз берип гетсе тюгюл, дагъы этеген иши ёкъ. Коммунистлер де арагъа чыгъаргъан масъаланы чечивде тюзевлю иш юрютмей, жаваплы адамлардан талаплылыкъны болдурмай. Партия къурумну абурун ону членлери гётерме бола деп ойлайман. Гертиси, янгыз ругь якъдан гёрюлген иш энни натижа бермей.

Энни демократия болдурула, аянлыкъ тамурлаша деп айтабыз. Артдагъы вакътиде партаппаратгъа алапалар артдырылды. Шо иш кимге соралды? Соравгъа тюзевлю жавап алып болмайсан. Мени эсиме гелеген кюйде, уьлкебизни экономикасы къыставуллу, бузукъ гьалда болгъан сонг, аппаратны къуллукъчуларына акъчалар къошмайлы, шо маяланы башгъа муратлагъа къоллагъан буса, нечакъы да яхшы болажакъ эди. Яда партаппаратны къуллукъчулары оьгелеоден эсе кёп загьмат тёкгенми яда янгыртып къурувда айрыча уьстюнлюклеге етишгенми? Сайки, райкомну инструкторуну айлыкъ алапасы 220 манат болгъан, шолай алапаны бажарывлу къуллукъчуну тапма къыйын эди деп айталар. Мен оьзюм де партия къурумну секретары болуп турдум. Ондан сонг да партия булангъы байлавлукъну тас этмегенмен. Тек алапасы аз деп, ишден тайгъан аппаратчикни гёрмегенмен.

Партияны да, не къайсы ишни де абуру мекенли абатлардан башлана. Шо саялы коммунистлер абурун къайтармакъ учун, оьзлеге онгайлыкълар болдурмай, гьалал къуллугъу булан загьматчыланы арасында абурун гётерме тюше.

А. ИНИКУЕВ,
Къызылюрт районда «Шамхалянгыюрт» къуш фабрикни бригадири.

Имканлыкъ бережек

Алдагъы гюнлерде ДАССР-ни Министрлер Советинде жыйын оьтгерилген. Шо жыйында 1991—1995-нчи йылларда республиканы газ булан таъмин этивню чалтлашдырывгъа багъышлангъан масъалалар арагъа салынып ойлашылгъан.

Жыйында эсгерилген кюйде буссагьатгъы вакътиде республикада 127 минг квартир газ булан таъмин этилген. Шоланы 13 минги юрт ерлерде, 93 промышленный предприятие, 39 коммунал-яшавлукъ объект, 165 исси этеген котельный газ булан ишлей.

Оьрдеги санавлар гёрсетегени йимик, юртланы газ булан таъмин этив гьали де тийишли даражада тюгюл. Шо янындан шагьарлыланы талапларын кютювде де хыйлы четимликлер бар.

ДАССР-ни Министрлер Совети къабул этген къараргъа гёре 1991—1995-нчи йылларда 558 километр газ юрюйген уллу быргъы ёллар, 2,5 минг километр шо ёллардан таба алынгъан гиччи быргъы ёллар тартмакъ, 76 минг квартирни газ булан таъмин этмек гёз алгъа тутулгъан. Шо гьали болгъунча кютюлген ишден эсе уьч керен артыкъ.

...гегенлеге нечакъы да пайдалы.

Бу ерде «загьмат тёгегенлеге» деген сёз тагъымгъа тергев бакъдырайыкъ. Гьалал загьмат тёгегенлеге шо янгылыкъланы бары да пайда бере, амма оьзлер къыйналмай, оьзгелени къыйынын къоллап уьйренгенлеге буса бермей. Неге десегиз, агьлю, коллектив подряд тюзевлю юрюлеген ерлерде юлкъувчулукъну, юлдурувчулукъну буту-къолу байлана, буйрукъчулукъну бойну сына.

Буйрукъну буса бели къатты. Бары да гьаким тайпалар биригип, ону сыртын сыйпай, тумарлап тербей. Шо саялы да буйрукъчулукъ оьз эркинине оьмюр сюре, савлай жамиятны иштагьлыгъы булан гючге гийирилген янгы къайдаланы да, гиччинев хола чакъы да гёрмей теберип, алдындан тайдыра. Ижарачылыкъны башына тарыгъан келек де шону ташдыра.

Тюзю, ижарачылыкъгъа бары да янгылыкълардан артыкъ аркъа таянылгъан эди. Энни шо да, агьлю, коллектив подрядланы йимик, паса-кюсе болуп бара. Демек, республиканы айры-айры хозяйстволарында ижарачылыкъ подряд къайдаланы зайыплашдырылгъан сакъат журасына; айры-айры хозяйстволарында гьакъгъа ишлейген мердешге айландырылгъан. «Муна шу коллективде ижара лап да къурумлу юрюле», — деп буварыв бар ерде бир заманда да ижара болмас. Неге десегиз, ижара эркинликни, оьзю оьзюне башчылыкъ этивню сюе, бармакъ силлев, къол гётерив арагъа гирген докъ, тигив-тигивюнден сёгюлмеге башлай.

Тындырыкълы терген къарасакъ, эсгерилген мисалларда да коллективлени айбурун алда тозулмагъына буйрукъчулукъну, загьматгъа гьакъ тёлевню зарады себеп болгъаны гёрежекбиз. Специалистлер буса шоланы онча таъсири тиеген себеплер гьисапламай, къыстамасанг, эсгермей де къоя. Неге тюгюл, бары-да буйрукълар да, буварывлар да, тёгюлген загьматгъа тёбен къыймат берив де оланы оьзлени авузлары, къоллары булан яшавгъа чыгъарыла.

Ишни ахтигине тюшюнгенде: «Бир-бир ижара коллективлер ярты ёлда тозулуп, гьакъыл да этген», — деп эсинге геле. Тозулмай, йылны ахырына ерли узатгъанлар буса хозяйстволагъа борчлу къалгъан. Хасавюрт районда «Октябрни 20 йыллыгъы» деген совхозну Гьажи Абакаров башчылыкъ этеген ижара звеносу, 410 гектарда чалтик, 213 гектарда гюзлюк будай да оьсдюрюп, гетген йыл хозяйствогъа борчланып токътагъан. Амма чалтикчилени къазанчындан алапа да алып, савлай йылын йиберген специалистлер, гьакимлер на шолай «чомарт» янашмакъ тюзмю? Тарыкълы мюгьлетинде техника алатлар, кюйлевючлер урлукъ булан кёмек этген буса, совхоз шо кёмеги учун дыгъарлы гьагъын алгъан. Шондан сонггъу 202 минг манатгъа да не этгенмен деп ес бола? Уллу хожайынлыкъ тюгюлмю?

Гертиси, авлакъчылар оьзлеге къысып-сытып берген гьакъгъа толу кюйде рази, гьатта бу йыл ижарагъа алгъан ерлерини майданын бир къадар генглешдирме де сёйлешген. Буса да биз гёз алдыбызда юрюлеген ишлер нечик къыйматланагъанны тартынмай айтмагъа борчлубуз.

Шо районда «Коммунизм» деген совхозну Байтази Арсланханов башчылыкъ этеген ижарачыларыны бригадасыны ишлери де къурумлу гьисаплана. Олар гетген йыл 392 гектарда гюзлюклер, 80 гектарда гьабижай, 120 гектарда кёп йыллыкъ отлар оьтдюрген. Гёз алгъа тутулгъан борчларын да артыкълыгъы булан кютген. Инг де бек тергевню тартагъан зат — хозяйство ижарачылар къайтаргъан тюшюмню, гьар центнерине 11 манат 20 кепек тёлеп, пачалыкъгъа 22 манатдан сатгъан. Демек, ижарачыланы къыйыны булан болдурулгъан ашлыкъны гьар центнериндеи 10 манат 80 кепек къазангъан. Шо адилсиз къазанчгъа гьакимлер тёбендеги гьакимлер неге баш къоша? Къыйынсыз алгъан алапасына къайтарыв этеми?

Бир-биревлер ташдырагъан кюйде, ижара тюнегин-бугюн арагъа чыгъарылгъан янгылыкъ тюгюл, шо къайданы бизин акълылар хыйлы алдан берли пайдаландыргъан. 1892-нчи йыл янгыз Къызлар бёлюкде 227203 десятинер ижарагъа берилген. Гьар десятинине де 21,2 кепек гьакъ алынгъан. 1915-нчи йылда шо санав 289096 десятинге етишген. Гьар десятинни ижара гьагъы да 1 манат 44 кепекге ерли артгъан.

Кюйге къарагъанда, топуракъланы шо къайдада къоллама муштарлыланы санаву да артгъан. Инг де агьамиятлысы — ижара гьагъын тёлеп битгенде оланы дагъы башын инжитеген гиши болмагъан. Гьар ким алгъан гьайванчылыкъ продукталарына да, къайтаргъан тюшюмюне де оьзю толу кюйде еслик этген. Гьали буса ижарачыны къазанчына сутурланмайгъан, сугъулмайгъан гиши ёкъ.

Шо саялы гьали бизин республикада юрюлеген ишлени къурумлуларына да, къурумсузларына да «ижара» деме бажарылмай. Шоланы герти ижара даражасына етишдиреген чараланы гёрмеге тюше.

Къысгъасы — шолай.

Б. ГЬАЖИМУРАДОВ.

Къайтарыш къуллукъгъа гёре бола

Янгыртып къурувну биринчи бешйыллыгъы тамам болма онча кёп заман къалмагъан. Ону барышын, гележегин адамлар уьлкени экономикасы булан туврадан-тувра байлавлу эте. Гертилей де, халкъгъа не зат тарыкъ, адамлар не затны талап эте? Чинкдеси — моллукъ. Тюкенлерде тарыкъ чакъы ашамлыкъ ва промышленный маллар болмаса, янгыртып къурувну гьакъында бир токътавсуз айтылып турса да, пайда болмас.

Сурсат программаны яшавгъа чыгъывуна колхозланы ва совхозланы загьматчылары аслам къошум этме болагъаны белгили. Бизин «Дагъыстан» совхозну коллективи де, кёп тармакълы хозяйство гьисапда токъташдырылгъан планланы, алынгъан социалист борчланы яшавгъа чыгъарма гьаракат эте.

Оьтген йыл бизин хозяйствону ашлыкъ оьсдюрювчюлери етишген натижалар тергевню тарта. Гюзлюклеге тийишли къуллугъу етишдирилгенлик план булан токъташдырылгъан 200 тоннаны орнуна пачалыкъгъа 1000 тонна ашлыкъ сатма имканлыкъ тувдурду. 1400 гектардагъы гюзлюклени гьар гектарындан орта гьисапда 30 центнер тюшюм къайтарылды. Шо да планда гёрсетилгенинден эсе 4,5 центнерге артыкъ бола.

Ашлыкъ оьсдюрюв булан 4 коллектив машгъул болду. Оланы арасындагъы социалист ярышда И. Шамшитовну коллективи алдынлыкъны къазанды. Авлакъчылар 400 гектардагъы гюзлюклени гьар гектарындан 42 центнер тюшюм алма болду. Ондан къайры да, дос коллектив 105 гектарда гюлайлан оьсдюрдю. Авлакъчылар планларын уьстюнлю кюйде кютгенлик—ортакъ гьаракатны натижасы.

Бу йыл гюзлюклени майданы 1600 гектаргъа тенг бола. Ашлыкълар бир тегишден чыкъгъан. Механизаторлар чачывну къурумлу оьтгерди. Ашлыкълар алданокъ сугъарылгъан майданлагъа чачылды, топуракълар ерли ва минерал кюйлевючлер булан азыкъландырылды. Гюзлюклеге агротехника талап этеген къуллукъланы камиллешдирип, авлакъчылар энни дагъы да къолай тюшюм къайтарма токъташгъан.

Ашлыкъ оьсдюрювчюлерибиз гетген йыл яхшы натижалагъа етишме болгъан буса, гьайванчыларыбыз алгъа салгъан борчланы толу кюйде кютме болмады. Шо саялы совхоз белгиленген къадарда гелим алмады. Уьлкеде демократия, аянлыкъ болдурула, хозяйстволаны ихтиярлары арта деп айтсакъ да, гьали де хыйлы чечилмей къалып турагъан масъалалар бар. Айтагъаным, гетген йыл оьрдеги къурумланы талабы булан биз «санав учун» гьайванлар алма борчлу болдукъ. Озокъда, къысгъа болжалны ичинде гьайванланы семиртип, тарыкъ болагъан къадарда эт болдурма бажарылмады. Бу ерде мен шулай бир затны эсгерип къойма сюемен. Къошум гьисапда къабул этилген гьайванланы авурлугъу тийишли даражада артдырылмагъанында тармакъны къуллукъчуларыны айыбы ёкъ. Олар оьзлерден болагъан бары да ишни кютдю.

Йылны башындан берли ончакъы кёп заман оьтмеген буса да, гьайванчылыкъ тармакъны къуллукъчуларыны ишлери яман тюгюл. Гьайванланы емге тутуп семиртив булан совхозда 2 бригада ва 2 звено машгъул. Ай ярымны ичинде пачалыкъгъа 350 тонна эт тапшурулуп тура. Кварталлыкъ план булан буса 250 тонна эт сатылма герек эди. Уллу гьайванланы гьарисини авурлугъу орта гьисапда 334 килограм болду.

Гьайванланы семиртив булан машгъул болагъан ижара коллективлени арасында оьзюне башлапгъы партия къурумну секретары И. Иманмурзаев ёлбашчылыкъ этеген звенону членлери алдынлыкъны къолдан чыгъармай юрюте. Сыкълашгъан коллектив тапшурагъан гьайванланы авурлугъу орта гьисапда 400 килограммгъа етише.

Ижарачыланы иши яхшы къыйматлана. Оьтген йыл, мисал учун, звенону уьч де членине къошум гьакъ гьисапда 3000 манатгъа ювукъ акъча тёленди.

Къышны четимликлерине де къарамайлы, гьайванчылар натижаларын яхшылашдырмакъ учун белсенип айлана. Комплексде ем цех ишлей. Шонда къошулчан емлер гьазирлене. Демек, цехде гьазирленген емлени бир къысымы да тас болмай, гьайванлар ону толу кюйде ашай. Емден тоягъан, къуллугъу етишдирилеген гьайванланы авурлугъу да артып тербей.

В. БУДАЕВ,
Бабаюрт районда «Дагъыстан» совхозну директору.

ГАИ билдире

КЪОРКЪУНЧЛУКЪ БОЛМАСЫН

Ёлларда адамланы аманлыгъын ва савлугъун къоруп сакълавну гьайын эте туруп, хатабалагьланы алдын алмакъ муратда, яйны яллавуна, къышны сувугъуна къарамайлы, Пачалыкъ автоинспекцияны къуллукъчулары борчларына намусу булан янашмакъны сыйлы борчу гьисаплай.

Аслу гьалда ёлларда юрюшню низамны тергевсюз гьайдавчуланы ягъындан кёп йырыла. Шолардан таба бир айыпсыз адамланы яшавуна да къоркъунчлукъ тувулуна.

Артдагъы вакътилерде адамлар ёлларда болагъан хатабалагьгъа кёп тарый, гечинегенлени санаву арта. 1990-нчы йылны биринчи айында республиканы ёлларында болгъан хатабалагьлардан 40 адам гечинген.

Ростов — Баку ёлну 853-нчю чакъырымында Новолак райондагъы «Ямансув» оьзендеги кёпюрню ювугъунда пенсионер О. Исгьабов гьайдайгъан В0857ДА номерли «ВАЗ-21011» маркалы машин «НИВА» автомобилге урунгъан. Шо еринде уьчев оьлген.

Шо гюн Лаваша районну Къакъамахи юртунда Лаваша «Сельхозхимияны» шофёру В. Алиев 4387 ДАО номерли «КамАЗ» булан хапарсыздан алдына чыгъып къалгъан 10-нчу классны охувчусу М. Хапасаевни басдыргъан.

Буйнакск — Лаваша ёлну арасында Буглен юртну ювугъунда «Россия» колхозну ветеринар врачы Н. Сулейманов оьзюню Н0575СС номерли ГАЗ-24 автомобилин бурунчакъда «КамАЗ» машинге ура. Авуртгъан ерлери болуп, ол эки адамны больницагъа етишдирген.

Къызлар — Кочубей ёлну 30-нчу чакъырымында Тарумовкагъа етишеген ерде «Тарумовский» совхозну 3195 ДАН номерли «ГАЗ-53» маркалы автомашинин гьайдайгъан В. Разуманов оьзю барагъан ёлдан тайышып, гелеген «Жигулиге» ура. Ону айыбындан гьакъылбалыкъда болмагъан къызъяш яшавдан айрыла. Енгил яралар булан къутулгъан эки пассажир буса больницагъа йибериле.

Гунибден Магьачкъалагъа гелегенде гече сагьат 3 вакътиде, Гуниб райондагъы радио къуралланы ярашдырагъан кооперативни шофёру М. Магьамматов барагъан кюйде юхлай ва «ЗИЛ-130» маркалы машин булан 25 метр бийикликден ярдан тюшюп еринде гечине.

Гьали чакъ кёп алышынагъан вакъти. Къадан, буздан, булутлу гюнлерден сакъ болмагъа тюше. Шону учун Пачалыкъ автоинспекцияны къуллукъчулары гьайдавчуланы, ёлларда яяв юрюйгенлени, низамны бузмай, сакъ болмагъа чакъыра.

О. САМИЕВ,
Республиканы МВД-сини ГАИ-сини пропаганда ва агитация бёлюгюню инспектору, милицияны старший лейтенанты.

Къалам къурдашыбызны къутлайбыз!

Бугюнлерде бизин къалам ёлдашыбыз СССР-ни Журналистлерини союзуну члени, «Шатманлар», «Юлдузум», «Къысмат» деген ва башгъа китапланы автору Абдул-Керим ЗАЛИМХАНОВНУ СССР-ни Язывчуларыны союзуна къабул этген. Биз ону СССР-ни Язывчуларыны союзуну члени болмакълыгъы булан бары да къумукъ охувчуланы атындан гьакъ юрекден къутлайбыз ва яратывчулукъ ишинде уллу уьстюнлюклер ёрайбыз.

Тюпде шаирни артда язгъан янгы шиъруларындан бирисин печать этебиз.

Абдул-Керим ЗАЛИМХАНОВ

Бугюн

Ёз артып, иш кемип, неге буса да,
Ватаным денгиздей чайкъала бугюн.
«Гьай аман..» — деп, бирлер шекли сысса да,
Наслубуз гётере намусну югюн.

Наслумну башына атлар гётермес
Намуслар тюшгенни аламлар гёре.
Алъякъда айланып къакъудан гирмес
Ятлар да узатып бизге къол бере.

Къолларын увата досланмакъ учун,
Гюч сынав пайдасыз экенин англай.
Яшавну сезгенлер тузук ва бурчун
Бюдюремей, сыналгъан ёлланы чанглай.

Сигьрулу юхудан уяныл янгы,
Давлу халкъ девюрню тёшюнден тута.
Залланы оьктюрген маънасыз зангы
Макътанчыкъ сёзлени юлдузу бата.

Янгырма авуз ез къонгурав [illegible],
Къалп сёзлер къапгъачлап болмас тюз затны.
Гьиллагъа къыйылгъан гьатта гьар тюгю
Гьакимлер къазанды [illegible].

Гьар ким оьз пикрусун айтмайлы къоймай,
Эл булан сыр чече [illegible].
Бутъатчы гьукмулар эсинден таймай,
Бурулуп артына къарай [illegible].

Къарамай не этсин къагърулу йыллар
Къагъруман къанунгъа берди чи къысас;
Тив чёгюп, дуалар охума гьал бар,
Сёлашса оланы ёлун от басмас.

Къартлар да, яшлар да, ялгъандан ялкъып,
Гьасирет саламат яшама, оьлме,
Янгыртыв къурувну шавласы балкъып,
Алгъасай тамаша заманлар гелме.

Намус-борч кютмеге этек чалгъанлар
Партия, гьукумат гьакъда ойлаша.
Началыкъ чыгъара янгы законлар.
Жамият бары да затгъа баш къоша.

Талайым тарытмай талчыкълы гьалгъа,
Миллетлер [illegible] якълама къастлы;
Териплей, не болур талпынса алгъа
[illegible] атлы.

Не болур халкъ дини, иманы, тили,
[illegible]
Терихи язмаса бек бюгюн белин,
Умудан, сююден, [illegible] къол чайса?

Не болур, [illegible] — тюзге, тюз — тавгъа гёчюп,
Табии [illegible] тербесе битме;
Топуракъ булан суъ арагъа тюшюп,
Уьлкеге [illegible] насатлыкъ, битне?

Не болур гюнешни, юлдузун, айын
[illegible] эртен-акшам якъмаса;
Гиччилер уллуну этмеге сыйын,
Уллулар гиччиге [illegible] бакъмаса?

Не болса имканлы гёрюнмей тура.
[illegible] къобар
Гьар ким [illegible] чара,
[illegible] тёрде ер табар.

[illegible]

Культура къуллукъчуларына девюрню чавушлары деп айтса ялгъан болмас. Неге тюгюл де, жамиятда болагъан биринчи янгылыкъланы, алышынывланы, заманны ругьун олар инг башлап халкъгъа етишдиреген адамлар. Бугюн бизин уьлкеде янгыртып къурувну жанлы гьаракаты юрюлюп турагъан заманда, Хасавюрт районну культура къуллукъчулары загьматчылар булангъы культура-ярыкъландырыв ишни жакландырывда не йимик масъалалагъа ёлугъа ва шоланы чечивде не чаралар гёрюле? Муна шулай ва шулагъа ошагъан башгъа соравлагъа жавап алмакъ муратда бизин мухбирибиз Хасавюрт райисполкомну культура бёлюгюню заведующийи Абакар Магьамматов булан лакъыр этген.

— Абакар Абакарович, биринчилей, сизин райондагъы культура ожакъланы къыш айлардагъы ишини гьакъында хабарлагъаныгъызны сюер эдим. Колхозларда ва совхозларда авлакъ ишлер сейир заманда, юртлу загьматчылар уьйлеринде турагъанда районну культура къуллукъчулары олар оьзлени бош заманын къужурлу оьтгерсин учун не йимик ишлени эте?

— Бизин культура къуллукъчуланы къыш айлардагъы ишини гьакъында хабарлагъынча бир алдын культура ожакъланы гьакъында айтмагъа сюемен. Культура къуллукъчуларыбызны иши де туврадан-тувра культура ожакъланы бугюнгю даражасындан, оларда яратылгъан шартлардан гьасил бола.

Хасавюрт районда 49 культура ожакъ бар. Шоланы 9-у тюгюл типовой къайдада къурулмагъан. Къалгъан 40 клуб эсги болгъан, алда къурулуп къалгъан, туврасын айтгъанда, культура-ярыкъ-заманда, бизин райондагъы культура ожакъларда къышгъы шартларда ишлемек учун толу имканлыкълар ёкъ. Шулай шартларда культура къуллукъчуларыбыздан не ишни талап этмеге болабыз? Озокъда, кёплери шо бузукъ шартлагъа да къарамайлы, оьзлени ишин намуслу кюйде юрюте. Мисал учун, Узунотардагъы культура уьй, олай да Къазмаавулдагъы, Теречныйдагъы культура ожакъланы ишини гьакъында айтмагъа ярай.

Эндирейдеги культура уьйню иши гертилей де макътавгъа лайыкълы. Шо культура уьйге ёлбашчылыкъ этеген Зоя Телевова савлай районда юрюлеген культура-ярыкъландырыв ишлени бир янын алып юрюй десем ялгъан болмас. Эндирей культура уьюню къуллукъчуларыны гьаракатыны гьакъында айрыча язмагъа да ярай. Муна февраль айда республиканы гьар тюрлю районларындан билимлерин камиллешдирмек [illegible]

Редакцияны почтасындан

КЁМЕК ТАРЫКЪ

Мен, юртда колхозда ишлей туруп, пенсиягъа чыкъгъанман. Буса да уьйде янтайып турмагъа болмай, адамланы гьар тюрлю юрт хозяйство продукталар булан таъмин этивге къол ялгъамагъа токъташдым. Шо муратда колхозну кёпден берли къаравсуз къалгъан гьайванчылыкъ бинасын ижарагъа алып, гьайванчылыкъ продукталар болдурмагъа сюйдюм. Ойлашынгъан кюйде, озокъда, магъа агьлюмню члени де кёмеклешежек.

Тек не хайыр, тутгъан пайдалы мурадыма етишмеге болмайман. Себеби де, гьайванчылыкъ бинаны ярашдырмагъа, шонда гёз алгъа тутулгъан чакъы гьайванланы сакъламагъа имканлыкъ ёкъ. Хозяйствону башчыларына айтсам да, гьалиге къулакъ асмайлар, районну гьакимлери де тийишли чарасын гёрюп битмей. Къыйматлы заман буса гетип бара.

Бу гьакъда ойлашып къарамагъа кёпден заман болгъан эди.

М. ШАГЬГЕРЕЕВ,
Хасавюрт районда Батырмурзаевни атындагъы колхозну члени, пенсионер.

КЪУРУМЛУ ТАМАМЛАНДЫ

Республикада оборона-масса ва спорт ишлени айлыгъы оьтгерилди. Уьстюнлюкню 45 йыллыгъыны гьюрметине багъышлангъан айлыкъ 4 номерли Къызылюрт шагьардагъы орта школада да къурумлу юрюлдю.

Алданокъ тизилген планга гёре охувчулар, учителлер тувра ветеранланы уьйлерине барып, олагъа къолундан гелеген кёмегин этди.

Темагъа байлавлу сурат выставкалагъа, ёлугъувлагъа, лакъырлашывлагъа да ортакъчылар рази къалды.

М. Якъубова ёлбашчылыкъ этеген классны охувчулары шагьардагъы 1 номерли школаны музейине, Комсомольское юртдагъы тарихи городокгъа экскурсиягъа бардылар. Шолай А. Ибрагьимованы классындагъы яшлар Афгъан республикасында жанын къурбан этген Гь. Гьасретовну ва В. Шапошниковну эсделигине тюл байламлар салдылар. 7 — 11 класларда оьтгерилген давну ветераны, Къызыл Юлдуз орденни кавалери А. Алисолтанов, воинлер-интернационалистлер С. Бамматов, С. Бурдин булангъы ёлугъувлары узакъ заманга эсде къалажакъ.

Тюбек атышывдан оьтгерилген ярышларда охувчулар А. Салатаев, Х. Исаев, Д. Конетов 1 — 3 ерлеге ес болдулар.

И. ГЬАЖИЕВ.
Къызылюрт шагьар.

Культура яшаву

«ГЬАЗИР ТУРМА ТАРЫКЪБЫЗ»

гьазир этип турабыз. Эндирейдеги культура уьйню оьз башына чалышагъан артистлери гелген къонакълагъа къужурлу концерт гьазирлеген.

Озокъда, райондагъы кёбюсю культура ожакъларда культура-ярыкъландырыв иш янгыз кино гёрсетив, заманда бир бильярд, шахмат-шашка оюнлар булан тамамланып къала. Ону себебин мен алда айтып гетдим. Культура уьйлени ичи исси болмайгъанлыкъ. Бузхана йимик уьйлеге ким гелип олтуражакъ?

— Культура ожакълагъа, культура къуллукъчуланы ишине бакъгъан якъдагъы бу сувукъ-салкъын, гьайсыз янашыв къачан болгъунчагъа узатылып туражакъ? Шогъар ким айыплыдыр?

— Сиз генг маъналы сорав бересиз. Сизин соравугъузгъа бир-эки сёз булан жавап бермеге бажарылмай. Тек болгъан чакъы ювукъдан ачыкъ болагъан кюйде айтмагъа къарайым. Культурабызгъа бакъгъан янашывну сорайсыз? Шо «янашыв» деген сёз бары затны буза. Неге тюгюл де, бугюн-буссагьатда да райондагъы ерли хозяйстволаны кёбюсю ёлбашчылары оьзлени ишчилери, колхозчулары ял алмагъа тарыкъ ожакълагъа бир кюйде де янашмай. Эгер де олар бир тюрлю кюйде сама да янашып, культура къуллукъ[illegible] тайпа ёлбашчылары чы оьзлени юртларында культура уьйлер, клублар барын да унутуп битген.

Шо янашыв къачан болгъунча узатылма бола деп сорайсыз? Айтайым, гьар ёлбашчы оьзюню халкъына, миллетине, ону мердешлерине, адатларына, умуми кюйде алгъанда, культурасына жаны авруйгъан болгъанда, халкъны культура даражасы оьсмей туруп, жамиятда алгъа багъып оьсюв ёкъну англагъанда — муна янгыз шо заманда культура къуллукъчулагъа да, ожакълагъа да тергев артажакъ. Гьар ёлбашчы ишчилер ва колхозчулар ял алагъан, бош заманын оьтгереген культура ожакълагъа материал ва ругь янындан кёмек этгенде, загьматчыланы культура даражасы да оьсежек, оланы къолундан чыгъагъан иш де хыйлы артажакъ. Биз, райисполкомдагъы культура бёлюк, нечакъы гьаракат этсек де, не иш торайтма къарасакъ да, ерлердеги хозяйство ёлбашчылар бизин ишибизни агьамиятлылыгъын тюз англамай туруп, культура-ярыкъландырыв ишни яхшылашдырывда бир зат да этмеге болмажакъбыз.

— Белгили йимик, эртдагъы йылларда бизин уьлкедеги халкълагъа оьзлени динине гёре межитлени, килисаланы ачмагъа, динге къуллукъ этегенлеге [illegible] юртланы [illegible]

йимик, бизин республикада да бусурманлар оьзлеге берилген имканлыкълардан чалт кюйде пайдаланды. Олар бизин районну бир-бир юртларындагъы культура уьйлени межитлени ихтиярларына къайтарды. Культура уьйлени буса тар, культура-ярыкъландырыв ишни юрютмек учун бир шарт да яратылмагъан ерлеге чыгъармагъа борчлу болдукъ. Озокъда, шо заманлыкъгъа деп гьисап этемен. Тек нечакъы замангъа узатылажагъы белгисиз. Мисал учун, Темиравул, Кёстек, Байрамавул юртлардагъы культура ожакъларда гьали межитлер ишлей. Юртлардагъы динге инанагъан адамлар кёп йыллар къаравсуз къалгъан, кютеюз болгъан культура уьйлер ерлешген биналаны тюпден-ерден дегенлей, ярашдырып, янгырып, адам сукъланарлай этгенлер. Озокъда, бугюн бизин юртларыбызда межитлер де тарыкъ. О да бизин культурабызны бир яны. Дин кёп юз йылланы узагъында халкъланы ругь ва къылыкъ янындан тарбиялай гелген. Ону биз гери урмагъа болмайбыз.

Халкълагъа динин юртмеге, ачыкъ кюйде динге къуллукъ этмеге ихтиярлар берилген сонг бизге, культура къуллукъчулагъа да, оьзюбюзню ишибизни кючлеп алышдырмагъа, бирден-бир де жанландырмагъа тарыкъ. Юртлуланы [illegible] гъа къарасакъ, динни гьакъында олагъа айтмагъа ихтияр берсек пайдалы болур деп ойлайман. Яшёрюмлени тарбиялавда къылыкъ темалагъа лекциялар охумагъа, лакъырлашывлар оьтгермеге къадилени ва моллаланы чакъырмагъа неге ярамай?

Культура уьйлерибиз межитлерден гёчген юртларда янгы культура ожакълар къурмакъ учун чаралар да гёрюле. Мисал учун, Кёстекде ва Темиравулда гелеген йылдан тутуп культура уьйлени къурулушун башламакъ учун проектлер гьазирленип тура. Гетген йыл «Юбилейный» совхозда 150 къаравчугъа ери булангъы культура уьйню къуруп битдик. Сивух юртда да, 900 минг манат харж да гёрсетип, 400 адамгъа ери булангъы культура къаласын къурмагъа башлагъанбыз. Сонг да, Хасавюрт шагьардагъы район культура уьйню де уллу ремонт этдик. Къаравчулар олтурагъан залгъа йымышакъ шанжаллар алгъанбыз. Район культура уьюндеги агитбригаданы членлери юртлагъа чыкъмакъ учун янгы программасын гьазирлеп тура.

Савлай уьлкеде юрюлюп турагъан янгыртып къурувну, демократияны ва ачыкълыкъны толкъуну бизге эсги къаравлар, алдынгъы къалип булан ишлемеге ихтияр бермей. Биз, культура къуллукъчулар, девюрню ру[illegible]

Гьасирет сеявмат яшама, оьлме,
Ягъыртып къурулну шывласы балкъып,
Алгъасей тамаша заманлар гелме.

Намус-борч кютмеге этек чалгъанлар
Партия, гьукумат гьакъда ойлаша.
Начальнкъ чыгъара янгы законлар.
Жамият бары да затгъа баш къоша.

Талайын тарытмай тамчыкълы гьалгъа,
Миллетлер менлигин якълама къастлы;
Гертилей, не болур талпынса алгъа
Биревлер яявлан, биревлер атлы.

Не болур халкъ динин, яманын, тилин,
Бютюн рутъ байлыгъын тас этип къойса;
Тарихин янгъаса бек бюгюп белин,
Уьлгюдан, сюювден, агъдан къол чайса?

Не болур, тав — тюзге, тюз — тавгъа гёчюп,
Табиат хыялдар тербесе битме;
Топуракъ булан сув арагъа тюшюп,
Уьлкеге салынса пасатлыкъ, питне?

Не болур гюнешни, юлдузун, айын
Рагьмулу кёк эртен-ахшам якъмаса;
Гиччилер уллуну этмеге сыйын,
Уллулар гиччиге аяп бакъмаса?

Не болма имканлы гёрюнюп тура.
Адилсиз ожакъгъа адаршай къобар.
Гьар ким оьзбашына излесе чара,
Баягъы башсызлар тёрде ер табар.

Тамаша тюгюлмю, минадан берли
Бал-къашыкъ халкъдар да тарталардогъа!
Машгъулгъа батдырып хырдангъа ерли
Ер-ерден къувунлу хабарлар чыгъа...

Барны — ёкъ, ёкъну — бар этмеге уста,
Тюлюне ёрагъан гёргенин тюшде,
Оьзлеге арт берген душман да, дос да
Месепсиз уьюрлер тахлардан тюше.

«Мийыкълы атабыз», бар ишни йырып,
Ташлады «Капитал» булан Къуранны;
Эревлю эрлени къамушдай къырып,
Етимден толтурду орам-орамны.

Чечилген сырланы тереоне буруп,
Уьлкени ошатды темир челтирге.
Белгили, терек де къалажакъ къуруп,
Тамурун яйылма къоймаса ерге.

Орденли тёшлени сувукъ нюрюнден
Гюндюзге айланып, сайки, гечелер,
Насипни уьлюген янгыз бюрюнден
Ниъматлар гёзлеген нече-нечелер.

Гьызыбыз гьызарлап юрюген пислер,
Пысып, бир-биревню къулагъын чайнай.
Рутъланган юрекде тувагъан гьислер,
Къартыкъгъа къуюлгъан чагъырдай къайнай.

Чарс булут тозулуп, ачылар аршлар.
Кёплени бетинден налатлар тая.
Аталар саялы агъ чекген яшлар
Къушлардай учмагъа къанатлар яя.

Пагьмугъа оьсмеге ачылып ёллар,
Башлангъан ишлени авлетлер тошлай.
Яшавну къаласын ясайгъан къоллар
Къудраты барлыгъын гьис этме башлай.

Тек бар шо пислер де, таныла олар,
Дослукъну уьюне от салма разы;
Гюн тувса, мен — сагъа, сен — магъа оьч болар,
Ягъадан гьаплама гелеген гьазы.

Яманлыкъ ёлунда ёкъ ярыш алгъан.
Очарлар — осаллар учун дая майдан.
Билмеймен, намартлыкъ этме къаст къылгъан
Адамлар дюньягъа торая къайдан!

Гьёкюнмес къурдашгъа къулачын герген,
Булгъанса, шоссагьат булакъ да тонгмас.
Оьигенин оьзюнден все кем гёрген
Асрулар боюнда тюзелмес, онгмас.

Иш артып, сёз кемип, къыйын болса да,
Ватаным бав йимик яшгъарма тарыкъ!
«Машаллагь!» — деп, бирлер адап къалса да,
Махлукъну алдында юзюбюз ярыкъ.

...да хабарлагъаныгъызны сюер эдим. Колхозларда ва совхозларда авлакъ ишлер сейир заманда, юртлу загьматчылар уьйлеринде турагъанда районну культура къуллукъчулары олар оьзлени бош заманын къужурлу оьтгерсин учун не йимик ишлени эте?

— Бизин культура къуллукъчуланы къыш айлардагъы ишини гьакъында хабарлагъынча бир алдын культура ожакъланы гьакъында айтмагъа сюемен. Культура къуллукъчуларыбызны иши де туврадан-туврa культура ожакъланы бугюнгю даражасындан, оларда яратылгъан шартлардан гьасил бола.

Хасавюрт районда 49 культура ожакъ бар. Шоланы 9-у тюгюл типовой къайдада къурулмагъан. Къалгъан 40 клуб эсги болгъан, алда къурулуп къалгъан, туврасын айтгъанда, культура-ярыкъландырыв ишлени юрютмек учун тийишли даражада шартлар болдурулмагъан биналарда ерлешдирилген. 49 культура уьйню 9-у тюгюл, ара бёлмеген кюйде исси этилмей. 16 бинада буса кёмюр яллайгъан печлер салынгъан. Шо печлер де бир янса, бир янмай. Къысгъача айтгъан [...] лай шартларда культура къуллукъчуларыбыздан не ишни талап этмеге болабыз? Озокъда, кёплери шо бузукъ шартлагъа да къарамайлы, оьзлени ишин намуслу кюйде юрюте. Мисал учун, Узунотардагъы культура уьй, олай да Къазмаавулдагъы, Теречныйдагъы культура ожакъланы ишини гьакъында айтмагъа ярай.

Эндирейдеги культура уьйню иши гертилей де макътавгъа лайыкълы. Шо культура уьйге ёлбашчылыкъ этеген Зоя Телевова савлай районда юрюлеген культура-ярыкъландырыв ишлени бир янын алып юрюй десем ялгъан болмас. Эндирей культура уьюню къуллукъчуларыны гьаракатыны гьакъында айрыча язмагъа да ярай. Муна февраль айда республиканы гьар тюрлю районларындан билимлерин камиллешдирмек учун Магьачкъаладагъы курслагъа гелген методистлени Эндирей культура уьюнде сынав алышдырагъан семинары ёлугъуву болажакъ. Биз оьзюбюз де, культура уьйню директору Зоя Телевова да булан бирге шо ёлугъув къужурлу ва пайдалы оьтсюн учун алданокъ программаны [...] ге ким гелип олтуражакъ?

— **Культура ожакълагъа, культура къуллукъчуланы ишине бакъгъан якъдагъы бу сувукъ-салкъын, гьайсыз янашыв къачан болгъунчагъа узатылып туражакъ? Шогъар ким айыплыдыр?**

— Сиз генг маъналы сорав бересиз. Сизин соравугъузгъа бир-эки сёз булан жавап бермеге бажарылмай. Тек болгъан чакъы ювукъдан ачыкъ болагъан кюйде айтмагъа къарайым. Культурабызгъа бакъгъан янашывну сорайсыз? Шо «янашыв» деген сёз бары затны буза. Неге тюгюл де, бугюн-бусагьатда да райондагъы ерли хозяйстволаны кёбюсю ёлбашчылары оьзлени ишчилери, колхозчулары ял алмагъа тарыкъ ожакълагъа бир кюйде де янашмай. Эгер де олар бир тюрлю кюйде сама да янашып, культура къуллукъчуланы ишини агьамиятлылыгъын англап, кёмек эте, къол ялгъай болгъан буса, бизин культурабыз бугюн йимик ярлы болмас эди, кёп тюрлю тас этивлеге тарымас эди. Совхозланы, колхозланы ёлбашчыларыны кёплери янгыз бир затны гьакъында ойлаша. О да — не этип буса да, планланы толтурмакъ. Бир [...] заманда культура къуллукъчулагъа да, ожакълагъа да тергев артажакъ. Гьар ёлбашчы ишчилер ва колхозчулар ял алагъан, бош заманын оьтгереген культура ожакълагъа материал ва рутъ янындан кёмек этгенде, загьматчыланы культура даражасы да оьсежек, оланы къолундан чыгъагъан иш де хыйлы артажакъ. Биз, райисполкомдагъы культура бёлюк, нечакъы гьаракат этсек де, не иш торайтма къарасакъ да, ерлердеги хозяйство ёлбашчылар бизин ишибизни агьамиятлылыгъын тюз англамай туруп, культура-ярыкъландырыв ишни яхшылашдырывда бир зат да этмеге болмажакъбыз.

— **Белгили йимик, артдагъы йылларда бизин уьлкедеги халкълагъа оьзлени динине гёре межитлени, килисаланы ачмагъа, динге къуллукъ этегенлеге шартланы болдурмагъа имканлыкъ берилди. Шогъар байлавлу болуп бизин республикада да юртларда алда межитлер болгъан уьйлени культура ожакълардан къайтарып алдылар. Сизин районда янгы межитлени ачылыву культура тармагъына нечик таъсир этди?**

— Герти, савлай уьлкеде [...] узатылажагъы белгисиз. Мисал учун, Темираул, Кёсек, Байрамаул юртлардагъы культура ожакъларда гьали межитлер ишлей. Юртлардагъы динге инанагъан адамлар кёп йыллар къаравсуз къалгъан, кютевсюз болгъан культура уьйлер ерлешген биналаны тюпден-ерден дегенлей, ярашдырып, онгарып, адам сукъланардай этгенлер. Озокъда, бугюн бизин юртларыбызда межитлер де барыкъ. О да бизин культурабызны бир яны. Дин кёп юз йылланы узагъында халкъланы рутъ ва къылыкъ янындан тарбиялай гелген. Ону биз гери урмагъа болмайбыз.

Халкълагъа динин юрютмеге, ачыкъ кюйде динге къуллукъ этмеге ихтиярлар берилген сонг бизге, культура къуллукъчулагъа да, оьзюбюзню ишибизни кюрчюден алышдырмагъа, бирден-бир де жанландырмагъа тарыкъ. Юртлуланы атеистче тарбиялавда алдагъы эсги къайдалар булан ишлемеге бажарылмай. «Дин халкъны агъулай» деген лозунгну тюбюнде ишлеп турсакъ, халкъны атеистче тарбиялавда бир заманда да пайдалы гьасиллер этмеге болмасбыз. Юртланы къадилерин, моллаларын бизин ишибизге къуршама[...] ишлеп турув культура уьйлени къуллукъчуларын башлажакъ учун проектлер гьазирлене тура. Гетген йыл «Юбилейный» совхозда 150 къаравчугъа ери булангъы культура уьйню къуруп битдик. Сивукъ юртда да 900 минг манат харж да гёрсетип, 400 адамгъа ери булангъы культура къаласын къурмагъа башлагъанбыз. Сонг да, Хасавюрт шагьардагъы район культура уьйлени де реконт этдик. Къаравчулар олтурагъан залгъа йымшакъ шанжаллар алгъанбыз. Район культура уьюндеги агитбригаданы членлери юртлагъа чыкъмакъ учун янгы программасын гьазирлей тура.

Савлай уьлкеде юрюлюп турагъан янгыртып къурувну, демократияны ва ачыкълыкъны толкъуну бизге эсги къаравлар, алдынгъы къалип булан ишлемеге ихтияр бермей. Биз, культура къуллукъчулар, девюрню рутъун, ону тынышын, талапларын гьар загьматчыгъа етишдирмеге, англатмагъа борчлу адамларбыз. Шо борчну кютмек учун биз гьар заман гьазир турма герекбиз.

Ж. ЗАКАВОВ.

Редактор
С. Н. ВАЛИЮЛЛАЕВ

ТВ

СОНГУГЮН, 3 МАРТ

I ПРОГРАММА

6.30 120 минут. 8.35 Мамам, папам ва мен. 9.05 «Яша, Топуракъ». Экология программа. 10.05 «Америка вилаят». Уьч сериялы телевизионный документли фильм. 3-нчю фильм — «Пеллетлени фермасы». 11.05 Илму-англатыв фильм. 12.40 «Эмеж». Коммерция билдирив. 13.10 «Зураб Анджапаридзе». Фильм-концерт. 14.05 Свердловскиден берилиш. 14.30 Уьстюнлюкню 45 йыллыгъына «Ковелни тюбюндеги агъачлыкъларда». Уьч сериялы телевизионный чебер фильм. 1-нчи ва 2-нчи сериялары. 16.40 Политикагъа байлавлу лакъырлашывлар. 17.30 Халкъ яратывчулугъуну «Энемжая» деген VIII Халкъара фестивалыны телевизионный программасы. «Электрик туварчы» (Венгрия). 18.00 Халкъара панорама. 18.45 Киноафиша. 19.45 Къаравчуланы тилевлерине гёре. «Шарлоттаны тагъымчагъы». Уьч сериялы телевизионный чебер фильм. 1-нчи сериясы. «Лекфильм». 21.00 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 21.30 Телескоп. 21.45 «Йырлайыкъ, ёлдашлар». 23.40 Гюнню сеси. 23.55 «Къыр жанланы орнуна мен оьзюм челтирге гире эдим...» «Иосиф Бродский». РСФСР-ни халкъ артисти М. Козаков берилишни автору ва оьзю юрюте.

II ПРОГРАММА

8.00 Эртенги гимнастика. 8.20 Къызыл байракълы Туркистан военный округну бийив ва йырлав ансамблини концерти. 8.40 «Еттинчи гюлле». Чебер фильм. «Узбекфильм». 10.00 «Бирлик» деген гёрсетив канал. 13.30 «Гече акъ атланы уьстюнде». Алты сериялы телевизионный чебер фильм. 3-нчю сериясы. 14.30 «Совет Россия» — гёрсетив канал. 17.00 Хоккей. СССР-ни чемпионаты. «Крылья Советов» — «Динамо» (Москва). «Крылья Советов» деген спорт Къаладан берилиш. 18.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 19.00 Хоккейден СССР-ни чемпионатыны давам этиливю. 19.45 «Гечегиз яхшы болсун, гиччипавлар!» «Сигъручу хазна». Мультфильм. 1-нчи бёлюгю. 20.00 Пресс-клуб. 23.30 Енгил атлетика. Европаны чемпионаты. Шотландиядан берилиш. 00.15 Гечеги сеанс. «Ай энемжая» деген чебер фильм. «Мосфильм». (Биринчилей).

КЪАТТЫГЮН, 4 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 Бары да учунгъу спорт. 8.15 Ритмикалы гимнастика. 8.45 «Спортлотону» тиражы. 9.00 «Эртен тез». Яшлар учунгъу берилиш. 10.00 «Ватанына къуллукъ этивде». 11.00 Эртенги шатлыкъ программа. 11.30 Дюньяны айланасында. Альманах. 12.30 Савлукъ. 13.15 Бары да халкъ учунгъу педагогика. 14.15 «Алтын сёзлер» деген мультфильм. 14.25 Уьстюнлюкню 45 йыллыгъына. «Ковелни тюбюндеги агъачлыкъларда». Уьч сериялы телевизионный чебер фильм. 3-нчю сериясы. 15.35 Юртлуланы ишлери. 16.50 Айтывланы ва ёмакъланы дюньясында. Чебер фильм. М. Горькийни атындагъы киностудия. 18.20 Бугюн — ерли ва республика Советлерине халкъ депутатлар сайлавланы гюню. Хас берилиш. 18.50 Къаравчуланы тилевлерине гёре. «Шарлоттаны тагъымчагъы». Уьч сериялы телевизионный чебер фильм. 2-нчи ва 3-нчю сериялары. 21.00 «7 гюн». 22.00 Къаттыгюнгю къылыкъ насигьатлар. 22.15 Футболну гёзден гечирив. 22.45 И. О. Дунаевскийни асарларыны концерти.

II ПРОГРАММА

8.00 Зарядкагъа тизилигиз! 8.15 «Аминистия». Чебер фильм. «Беларусьфильм». (Биринчилей). 9.30 Гандбол. Дюньяны чемпионаты. Эргишилер. СССР-ни ва ГДР-ни жыйым командалары. 2-нчи оюн. ЧССР-ден берилиш. 10.00 Г. Черны-Стефаньска согъа (фортепиано). 10.30 «Кёл». Байкалны экология масъалалары гьакъында документли фильм. 10.55 Баскетбол оюндан США-ны чемпионаты. «Бостон Селтикс» — «Миннесота». 11.55 Уьлкени театрлары гёрсете. Т. Уайлдер — «Бизин гиччи шагьарыбыз». А. В. Луначарскийни атындагъы Севастополь рус драма театрны спектакли. 13.30 «Гече акъ атланы уьстюнде». Алты сериялы телевизионный чебер фильм. 4-нчю сериясы. 14.30 «Совет Россия» деген гёрсетив канал. 17.00 «Планета». Халкъара программа. 18.00 Э. Денисов. «Акварель боявлар». 18.10 Коллаж. 18.15 «Биз яшайгъан дюнья». Режиссёр Д. Луньковну фильмлери. «Курил къалачлар». 18.55 «Смоленск рус халкъ оркестрини концерти. Перерывинде (19.55) — «Гечегиз яхшы болсун гиччипавлар!» Сигъручу хазна». Мультфильм. 2-нчи бёлюгю. 21.00 «7» гюн». 22.00 «Елни авзунда». Чебер фильм. М. Горькийни атындагъы киностудия. 23.40 Енгил атлетика. Европаны чемпионаты. Шотландиядан берилиш.

ИТНИГЮН, 5 МАРТ

I ПРОГРАММА

16.55 Айтывланы ва ёмакъланы дюньясында. «Декабристлер Дагъыстанда». РСФСР-ни ат къазангъан учители Б. Гьажиевни сёйлевю. 17.20 Бизин почта. 17.45 «Экн ёлну къыркъагъан ерде». 18.05 Тавланы кюйлери ва макъамлары. «Шагьдагъ» деген инструментли ансамблни чыгъышы. 18.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 19.00 Билдиривлер. 19.05 «Ералаш» деген киножурнал. 19.15 «Дагъыстан» деген программа. 19.35 М. Булгаков — «Мастер ва Маргарита». Саратовда К. Марксны атындагъы академия драма театрны фильм-спектакли. (Премьерасы). 21.00 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 21.30 Агьамиятлы байлыкъ. 21.45 «Мастер ва Маргарита» деген телевизионный фильм-спектаклни давам этилиаю. 23.35 Телевизионный документли фильм. 00.20 Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу.

II ПРОГРАММА

18.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къуллугъу. 19.00 СССР-ни Оьр Советини сессиясында. Перерывинде — «Гечегиз яхшы болсун, яшлар!» «Биз къонакълыкъдабыз».

РАДИО

СОНГУГЮН, 3 МАРТ

7.15 «Тангчолпан». 17.00 — 18.00 «Ял алыв сагьат».

КЪАТТЫГЮН, 4 МАРТ

11.30 «Гёгюрчюн ва харбуз урлукъ». А. Гьажаматовну поэмасына гёре салынгъан. 17.00 — 18.00 Сайлавчуланы тилевлерине гёре къурулгъан концерт.

ИТНИГЮН, 5 МАРТ

7.15 Эртенги концерт. 17.00 Янгы хабарлар. 17.20 — 18.00 Композитор Х. Батыргишиевни музыкасыны концерти.

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:
367007, Магьачкъала, Комсомол проспекти, 61.

ТЕЛЕФОН НОМЕРЛЕРИ: редакторну заместителине — 7-24-96, жаваплы секретаргъа ва партия бёлюгюне — 7-28-76, юрт хозяйство бёлюгюне — 7-23-72, кагъызлар ва информация бёлюгюне — 7-28-85, культура ва промышленность бёлюклерине — 7-22-01, издательствогъа — 7-51-92, бухгалтериягъа — 7-30-94.

Газета отпечатана офсетным способом в типографии издательства Дагестанского обкома КПСС. (Н., Комсомольский проспект, 61).